

SPISI KRIŠTOFA ŠMIDA.

Poslovenjeni
mladini v zabavo in poduk.

XIII. zvezek:
Sveti večer.

Novo mesto.

Fisk in založba J. Krajec nasl.

1910.

SVETI VEČER.

Prosto poslovenil

Fr. Salezij.

Drugi popravljeni natis.

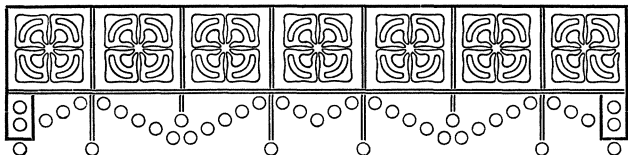

Novo mesto.

Tisk in založba J. Krajec nasl.

1910.

110247

Prvo poglavje.

Božična pesem.

Dan se je nagibal, dān,† za katerim je prihajal najlepši vseh večerov: sveti večer. Kdo ne bi bil rad doma ta večer? Zato pa je bil res umiljenja vreden ubogi Anton, zal deček nekako osmih let, ko je moral ob tem času še stopati po planjavi, na debelo pokriti s snegom. Zlatorumene lase, kar jih je gledalo izpod črnega slamnika, je pokrival srež; kje naj bi bil ubogi Anton dobil toplo zimsko kučmo, ko je bil tako silno silno reven? Zato je še nosil slamnik od poletja. Kakor dozorela jabolka pa ste mu bili rudeči lici zaradi ostrega mraza. Obleka ni bila ravno preslaba, a videl si na prvi hip, da ni bila njemu umerjena; a kaj če to, da je le grela! V desnici je imel debelo grčavo palico, na hrbtu pa malo culico, v kateri je nosil vse svoje premoženje. Pa mislite, da je bil žalosten ubogi Anton? Ne, tisto pa ne, marveč prav zares vesel je bil. Veselila ga je v belo zimo odeta pokrajina, veselila s snegom težko

obložena drevesa, in radoval se je grmov, polnih ivja in snega. In zahajajoče solnce je kakor v proslavo svetega večera zasijalo lepo žareče rundeče, zlatilo pobeljene vrhove smrek in jelk tam v bližnjem gozdu ter s tisoč in tisoč svetlimi iskricami potresalo grmovje in meje ob poti.

V ta gozd je vodila Antona pot. Menil je, da mu bo mogoče o pravem času in prav lahko dospeti do vasi onkraj gozda. Zato je pogumno stopil v temni, gosti gozd. Že si je slikal v mislih lepe praznike pri prebivalcih one vasi, saj so bili leti daleč na okolu znani ne samo kot bogati, marveč tudi milosrčni in dobri ljudje. Obetal se mu je lep sveti večer. Pa ni še hodil četrte ure, kar mahoma zapazi, in lahko si mislite, s strahom zapazi, da je zašel. Začel je iskati poti, a prišel je v goščavo in med divje skalovje v gozdu. Globoko je gazil sneg ter spet in spet padal v jarke in kotline, skrite pod snegom. Večer je prišel, prišla je noč, črna in temna, ker oblaki so prepregli prej z zvezdicami posejano nebo kar na debelo. In ti oblaki so začeli sipati sneg v gostih kosmičih in velikih snežinkah, katere so plesale divji ples v hudem vetru, ki je bril in žvižgal po gozdu. Obetal se mu je slab sveti večer.

Ubogi deček je izgubil čisto vsako sled prave poti, in ni vedel, ne kod ne kam. Dolgo tavanje ga je utrudilo, da kar ni mogel več privzdigovati nog. Obstal je, mraza se ves tresoč, ter začel milo jokati. Položil je culico v sneg, pokleknil na kamen pod visoko jelko, koder ni bilo dosti snega, se odkril, povzdignil premrle roke k nebu ter

jokal in molil, molil in jokal: „O ljubi Oče nebeški! Ne pusti me umreti v tem divjem gozdu, v temi in mrazu. Saj veš, da sem uboga sirota brez očeta in brez mamice. Nikogar nimam ko tebe. Ti pa si Oče vseh sirot, zato ne pripusti, da bi zmrznil in usmili se me. Saj je to noč, v kateri se je rodil tvoj ljubi Sin! Zaradi njega me usliši. Ves svet se nocoj veseli rojstva nebeškega Deteta, naj jaz nikar tu ne umrem.“ In naslonil je trudno glavico na svojo culico ter lil bridke solze v mrzli, neobčutni sneg.

Pa čuj! Kaj je to? Iz neke višave tam doli se glasi kakor mili zvoki prijetne godbe in ubra-nega, lepega petja ter se razlega v sveto noč. Kakor da sliši peti nebeške krilatce, tako je bilo dečku pri srcu. Vstane, posluša in sklene roki. Divji veter poneha in mirno tiho je v gozdu, kakor se spodobi za sveto noč. Neizrečeno ljubeznjivo petje se spet zasliši, da, sedaj celo razloči besede:

„Angeljsko petje se čuje v višavi,
Glorija, slava Bogu, se glasi.
Mir se oznanja ljudem po nižavi,
Mili Zveličar nocoj se rodi.
Bodi češčeno, o Dete preblago,
Usmiljenje samo za nas te rodi.“

In spet je bilo tiho. Čudno je bilo Antonu pri srcu. „Tako se je godilo pastircem v oni sveti noči, ko so slišali angeljsko petje. Kako so bili pač veseli! Tudi jaz bom spet vesel. Gotovo prebivajo nedaleč odtod dobri ljudje, ki se me bodo usmilili. Upam, da ne samo pojo tako lepo kakor angeljci, ampak so tudi dobri in prijazni, kakor

angelji.“ Tako si je mislil Anton. Brž pograbi svojo culico in leze navkreber, od koder je slišal lepo petje. Komaj je šel par korakov daleč skozi goščavo, kar zagleda luč pred seboj, ki se pa zopet skrije in zopet pokaže, pa se zopet izgubi in kmalu še bolj zasveti, čim dalje je stopal. Poln veselja gre Anton dalje in kmalu pride do samotne hiše v gozdu. Dvakrat, trikrat potrka na hišna vrata. Slišal je pač vesele glasove, a nihče se ni oglasil na njegovo trkanje. Poskuša odpreti vrata, in glej, šlo je: bila so zaprta samo s kljuko. Gre notri, tava v temni veži in išče sobnih vrat. Slednjič jih najde in odpre — pa začuden obstoji. Svitla bliščoba mnogoterih lučij sije mu nasproti. Zdelo se mu je, da gleda v odprto, svitlo nebo.

V kotu izbe med dvema oknoma bile so napravljene jaslice. Pa kako lepe jaslice so bile to! Bilo je tu gorovje, posuto z visokimi skalami, obraščenimi z gostim mahom. Vrh gorovja je bilo malo mesto, na desno pa zelen gozd smerek in jelk. Semtertja so stāle male hišice, a po zelenju so se pasle cele črede ovčic pod varstvom različnih, starih in mladih pastirjev. Spredaj ob vznožju hriba je bila napravljena skalnata duplina; tam je ležalo Dete Jezus, zraven klečita Marija in sv. Jožef, na okrog so pastirci zatopljeni v molitev, a nad hlevcem plavajo angeljci veselo pevajoč: „Slava Bogu na višavi.“ Vse pa je lepo razsvetljeno z mnogobrojnimi lučicami.

Pred temi jaslicami se je bila zbrala družina. Na eni strani je sedel oče ter držal med kolena harpo, njemu nasproti je sedela mati in gospodinja

z najmlajšim otrokom v naročji. Vmes med njima pa sta stala dva ljubeznjiva otroka, deček in deklica, pobožno gledala Jezuščka ter po vzgledu pastircev sklepala roki k molitvi. In oče je posegel med strune, mati pa je s prijetnim glasom zapela božično pesem. Vmešavali so se v nje petje nežni glasovi otrok ter krepki glas očetov. Peli so:

„O pastirčeki,
Božji ljubljenci,
Ne strašite se!
Znanjam vam radost
Rajsko zgoj sladkost:
Kralj vaš rojen je,
Kralj vaš, kralj vaš rojen je.

Angelj božji zdaj
Zgine v raj nazaj,
Se nebo blišči.
Z bližnjih pa višav
Nebnih trum pozdrav
Sladko zadoni:
Sladko, sladko zadoni!

Z njimi, človek moj,
Moli in zapoj
Slavo mu vesel.
V dar srce čisto
Daj z ljubeznijo,
Rad ga bo sprejel,
Rad ga, rad ga bo sprejel.“

Še vedno je stal Anton med odprtimi vrati, z eno roko držeč kljuko, v drugi pa palico in slamnik. Nepremično je gledal tja v jaslice in kar z odprtimi ustmi poslušal petje in godbo. Nihče ga še ni bil opazil, tako so bili zatopljeni v petje. Kar pa čuti mati mráz, ki je iz veže pri-

hajal skozi odprte duri in pogleda tja. „Za božjo voljo“ vsklikne, „kako pa je prišel ta otrok semkaj skozi gozd v temni noči? Gotovo si zašel, ubogi deček.“ „Da, da, zašel sem v gozdu,“ reče Anton. Vsi so uprli vanj svoje oči. Otrokoma se je ubogi deček takoj zasmilil, a vendar sta ga gledala plaho, ker neznan in tuj jima je bil. Mati pa pristopi k njemu ter ga prijazno nagovori: „Odkod pa si, deček? Kdo si? Kako ti je ime? Kdo so tvoji stariši?“ „Oj ljubi Bog,“ vzdihne deček solznih očij, „nimam ne domovja in ne starišev. Ime mi je Anton Kroner. Moj oče je padel v vojski, a mojo mamico je spravila skrb in žalost preteklo jesen v zgodnji grob. Popolnoma tuj sem, in nepoznani so mi ti kraji.“ In začel je pripovedovati, kako slabo in hudo se mu je godilo v gozdu, kako je slišal petje ter tako našel pot do te hiše. Še je hotel govoriti, pa ni mogel; preveč ga je zeblo. Tu v gorki izbi je še le prav čutil hudi zimski mraz. Tresel se je in drgetal z zobmi.

„Ubogi Anton,“ pravi mati, „saj niti govoriti ne moreš, tako te mrazi. Gotovo si truden in lačen, revež. Le sedi in odloži svojo culico. Prinesla ti bom gorke juhe in kar je še ostalo od večerje.“ To rekši izgine v kuhinjo.

Kristijan in Katarina, tako je bilo ime otrokoma, sta mu sočutno odvzela palico, klobuk in culico, ter vse vkup položila na klop k peči. Potem ga primeta vsak za eno roko in ga peljeta za mizo. Mati je med tem prinesla ribjo juho, kuhane češplje in velik kos potice. Sedla je na drugi konec mize in z dobrohotnim nasmehom opazovala, kako

so ti božji darovi naglo izginjali pod mladimi zobmi Antonovimi. Otroka pa sta mu med tem nanosila obilo božičnih darov — lepih rudečeličnih jabolok, rumenih hrušk in velikih orehov. Celo mala Lizika v materinem naročju mu je na prigovarjanje dobre matere podarila krasno škrlatno rudeče jabolko, katero je komaj komaj oklepala z drobnimi prstki.

Gorka juha se je prezeblemu Antonu silno prilegla, dobro mu je tudi storila toplota zakurjene sobe. Oživil se je in postal vesel. Pogledoval je po sobi sem ter tja, kar mu oči obvisе v kotu. Komaj je povžil jedila in lepo odmolil, pravi: „Oj, kaj lepega imate tu v kotu! To je prava pomlad v hudi zimi, kaj tako lepega pa še nikdar nisem videl. Moram si vendar bližje ogledati to lepoto!“ To rekši skoči izza mize proti jaslicam, domača otroka pa za njim.

„Pa tudi veš, kaj to pomeni?“ vpraša ga Katarina. „No seveda vem,“ odreže se Anton. „Jaslice so to, ki kažejo Jezusovo rojstvo. Oj kako lepo, ljubeznjivo detice je to! Obrazek mu je bel in rudeč kakor lilije in vrtnice. In kako se mu svetijo očesci, kako ljubko se smehlja. Ah, krasno, krasno!“ — „Pa to ni pravi Ježušček,“ poučuje ga Katarina. „Jezus zdaj ni več otrok; že davno je šel v nebesa.“ „No to pa jaz tudi vem,“ brž odgovori Anton. „Mar misliš da sem pagan? Saj je že skoro 1900 let, odkar je Jezus kot otrok ležal v jaslicah. To je samo podoba in zato narejeno, da bi mi otroci vse to boljše razumeli. Tisto tam zgoraj menim da je Betlehem. Ali ni res?“

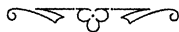
se obrne do Katarine, ki mu pokima. „No vidiš, da vse vem. Nisem tako neumen, kakor misliš!“

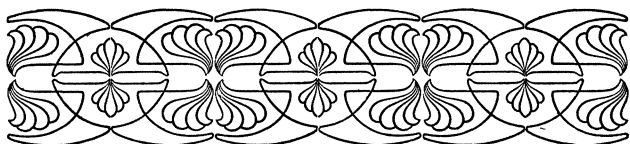
Otroci so se veselo smejali, a tudi z veliko resnobo opazovali prav vse malenkosti, ki so se jim seveda zdele silno važne. „Le glej, Anton,“ spet začne zgovorna Katarina, „le glej lepo, belo ovco, s kodrasto volno, zraven pa dve majhni ovčici. Kaj niste res srčkani? Tam na okol se pase ostala čreda, a ob drevesu sloni pastir in piska na piščalko. Vidiš, v tisti rudeči utici na kolesih pa spi čez noč.“

Kristijan tudi ni hotel zaostati za svojo sestrico, zato se sedaj on loti Antona. „Pa tudi vidiš tu veliko skalo, iz kateje izvira majhen studenček, tenak kakor srebrna nitka, in se izliva v ono svitlo jezero? Ali vidiš vse to?“ „Vidim, vidim,“ komaj sproti odgovarja Anton. „In tam le,“ kaže mu Katarina, „prihaja pastarica po strmi poti navzdol s pokritim jerbaščkom na roki, gotovo so jabolka notri ali pa jajca, katera nese doli k hlevu.“

In tako so se otroci hitro sprijaznili med seboj ter se prav vrlo zabavali. Pa tudi ni bilo na celih jaslicah ne podobe ne najmanjšega mahu na skali, da bi ga ne bili ogledali in opisali in občudovali.

„To je vse res,“ povzame slednjič Anton, „a najlepša je vendar le podoba nebeškega deteta. Ta me najbolj veseli. Ker zaradi tega otroka, ki je tu vpodobljeno, me je nebeški Oče rešil iz velike nevarnosti.“

Drugo poglavje.

Zgodba ubovega Antona.

Gotovo je bil dober mož, v čigar hiši je bil Anton vsprejet tako dobro in gostoljubno. Bil je gozdar po svojem stanu. Med tem ko so se otroci tako zabavali in pogovarjali, sedel je v naslonjaču pri gorki peči. Bil je videti globoko zamišljen. Žena z najmanjšim otrokom v naročji se je usedla poleg njega in tudi molčala. Kmalu izpregovori in pravi: „Zakaj si utihnil? Kaj premišljuješ?“ — „Videl sem, kaj si storila temu ubogemu dečku,“ odgovori gozdar, „videl sem in bil zadovoljen. Pa mislim, da bi lahko storili še več dobrega. Glej, sveta noč je nocoj. Spomin one noči obhajamo, v katerej je prišlo na svet božje dete, da osreči vse ljudi. Ravno v tej noči pa nam pošlje Bog otroka, da ga osrečimo mi. — Kot tujec je prišel Izveličar na svet in ni imel, kamor bi položil svojo glavo. Menim, da je hotel poskusiti, kako ga bodo ljudje vsprejeli. Betlehemčani ga niso hoteli vsprejeti, zapodili so ga od sebe k živalim v hlev. Ali naj tudi mi tega dečka kar zapodimo? Kaj je

tvoje mnenje, Elizabeta? Povej mi, pa zares prav odkrito, kaj naj storimo?“

„Vspremjimo dečka,“ odgovori dobra žena prijazno in mehko. „Saj je dejal nocoj to noč rojeni Izveličar: „Karkoli storite najmanjšemu mojih bratov, ste meni storili.““ In Anton se mi vidi prav dober, krotek deček, ki ima plemenito srce. Tako nedolžno izgleda in dasi prosjači, vendar ni drzen in silen. Gotovo je imel poštene stariše. Tako lepo pravilno govori in tudi obleka, dasi ponošena, vendar ni raztrgana. Koder jih jê pet, jedel bo še šesti. Obdržimo dečka!“

„Ti si zares dobra, ljubeznjiva žena,“ reče gozdar in ji hvaležno stisne roko. „Bog ti bo poplačal, in kar storiš dobrega tujemu otroku, koristilo bo enkrat našim lastnim otrokom. Pa poprej moramo še dečka poskusiti, je li vreden te dobrote.“

„Anton, pridi malo sem!“ zakliče sedaj gozdar glasno. Anton pride in se po vojaško pokonci postavi pred njega, kakor da stoji pred kakim častnikom.

„Tvoj oče,“ začne gozdar, „bil je torej vojak in umrl za domovino. Glej, to je sicer res žalostno zate, a zanj lepo in slavno. Pa povej nam še kaj več o svojih stariših! Kje ste pa bili pred vojsko? Kako je umrl tvoj oče? Kako tvoja mati? Kako si prišel v naš gozd? Povej nam vse to, le lepo povej!“

Anton pripoveduje: „Mojega očeta, Bog jim daj dobro, nazivali so huzarji: gospod stražmešter. Kolikor se jaz morem spominjati, prebival je naš polk v Gladcu na Šleskem. Moja mati so šivali vedno prav pridno in veliko zaslužili, ker so bili

prav spretnih in urnih rok. Kar prihite necega dne oče domu in pravijo: „Vojska je; jutri moram od tod proč!“ Moj oče so bili srčen mož in se niso nič bali. A mati so neprestano jokali strahu in žalosti. Niso pustili očeta samega iti, ker pretežko jim je bilo slovo. In ker le niso nehali prositi, vzeli so naju s seboj. Šli smo daleč, daleč od tistega mesta. Naenkrat počí glas: sovražnik prihaja. In moj oče in huzarji so mu morali iti nasproti, midva z materjo pa sva ostala zadaj. Silno tesno nama je bilo pri srcu, ko smo slišali grozovito streljanje. „Kadar slišim strel, mislim, da je predrła kroglja moje srce, ker ne vem, ali ni ta kroglja predrła srca tvojega očeta,“ so tarnali mati. Jokala sva in molila, dokler je trajal boj. Pa srečno so se vrnili oče, nepoškodovani. In tako se je zgodilo večkrat. Necega dne pa prijaha po končanem boju huzar s konjem mojega očeta in pove, da so oče hudo ranjeni. Pol ure od tod leže na bojišču in bodo gotovo umrli. Kar so naju nesle noge, hitela sva tja. Pod drevesom na tleh jih najdeva. Star vojak je klečal pri njih in jih držal tako, da mu je glava mojega očeta slonela na junaških prsih. Še dva druga vojaka sta bila poleg. Ubogemu očetu so bile prsi prestreljene, in bili so silno blede, prav kakor da so že mrtvi. Videlo se jim je, da bi bili radi še kaj povedali, a niso več mogli. Z ugasujočim očesom so pogledali prav bolestno mene, potem še mojo mater in nato uprli svoj pogled v nebo. Še par vzdihov in mrtvi so bili. Z materjo sva jokala, da bi bila skoro oslepela. Truplo so pokopali na bližnjem pokopališču. Prišli

so vojaki in tudi mnogo častnikov ter šli za pogrebom. Sicer sem vedno rad poslušal glas trobente, a tisto pot je pela tako čudno in žalostno, da mi še sedaj zveni v ušesih. Izkazali so mu tudi zadnjo čast kakoršna gre vojaku ter mu nad grobom ustrelili. Nama pa je bilo, kakor da so ustrelili naju. Mnogo vojakov je imelo solzne oči, ko so se vračali od pogreba, a mi dva sva kar plavala v solzah.“

„Mati so se hoteli vrniti v svojo domovino. „Sicer tam nimam sorodnikov,“ so rekli,“ a vendar nekaj dobrih znancev. Upam, da se me bo ta ali oni ušmilil in vzel pod streho. Z delom svojih rok pa bom preživela sebe in tebe.““ Todaj komaj sva hodila par dnij, zbole ljuba mati. Le s težavo sva prišla do male vasice. Nikjer naju niso marali. V nekem skednju slednjič sva našla podstrešja. „To je pač hudo,“ rekli so mati, „pa saj se tudi Mariji ni godilo boljše. Tudi ona je morala prenočiti v hlevu.““ A materina bolezen je rasla uro za uro. Prosili so duhovnika in se pripravili za smrt. Ko se je storila noč, pride kmetica, katere last je bil tisti skedenj, ter prinese v skledici malo juhe in pravi moji materi: „Ste pa res bolni, moram še kaj za vas storiti.““ To reče in odide. Skoro pa zopet pride s staro brljavo svetilnico, katero obesi na nek tram. To je bilo vse, kar je storila. Voščila nama je lahko noč in šla; ni se več zmenila za naju. Čisto sam sem ostal pri materi, sedel sem poleg njih na otepu slame in jokal, jokal: družega kaj početi nisem vedel. Proti polnoči so nagloma in vedno bolj obledevali. Sedaj pa sedaj se jim je izvil globok vzdih. Jaz pa sem jokal

še huje. Podajo mi roko in pravijo: „Sinko, ne jokaj mi! Le priden in pošten bodi, rad moli in imej Boga pred očmi vse svoje žive dni ter nikdar ne stori nič hudega. In Bog ti bo dal družega očeta pa tudi — drugo mater.“ In pri teh besedah se je Anton razjokal, in obilne solze so mu lile po rudečih licih, in šepetal je: „O ljubi Bog, tako dobre matere pač ne bom več dobil.“ — „Nato so mati utihnili,“ nadaljuje Anton, ko si je obrisal solze, „prav iskreno molili, me še enkrat prekrižali in umrli. In jokal sem, da bi se bil kmalu utopil v svojih solzah. — Kmet in kmetica sta sicer materi obljubila, da me bosta vzela za svojega. Pa me nista. Še tisto malo, kar so mi mati zapustili, bilo je le malo obleke in nekaj denarjev, še tisto malo sta mi vzela. Predno pa so minuli trije tedni, postavila sta me pred prag, češ: zajedel si trikrat več kakor je vredna zapuščina tvoje matere, le hodi kamor ti drago. Šel sem s trdnim sklepom iti v Gladec k svojim sošolcem. Pa kmetje mi niso mogli pokazati, kod pelje cesta na Šlesko. In tako se potikam tod okrog in prosjačim; kaj naj pa tudi počnem družega?“

Gozdarjeva žena je bila vsa ginjena tega pripovedovanja in solznih očij je dejala svojim otrokom: „Glejte, ljubi otroci, tako se utegne tudi vam kedaj goditi. Tudi vi lahko izgubite očeta in mater, in kaj boste potem začeli? Molite torej vsak dan, da vam Bog ohrani stariše.“

A gozdar reče Antonu: „Kakor vidim, imel si prav poštene stariše. Pa imaš morebiti s seboj kako pisanje?“ „Da, da, imam!“ hiti Anton in iz

culice izvleče nekaj papirjev. „Te papirje so mi dali mati predno so umrli. Rekli so, naj jih škrbno hranim in ne dam nikomur iz rok. A vam jih že dam.“ Bil je poročni list njegovih starišev, Antonov krstni list in mrtvaški list ranjega očeta. Ta list je bil spisal vojaški duhovnik, a polkovnik je lastnoročno pripisal jako pohvalno spričevalo o hrabrem in plemenitem vedenju pokojnika ter o brezmadežnem življenju zapuščene vdove.

„Dobro, dobro, to je vse v redu,“ spregovori gozdar. „Sedaj mi pa povej, Anton, kako se ti pa pri nas kaj dopade?“ „Prav všeč mi je tu pri vas,“ odvrne deček. „Zdi se mi, kakor da bi bil doma.“ „Ali bi ostal pri nas?“ vpraša gozdar. „Pač nikjer na svetu ne tako rad,“ vsklikne Anton. „Vaša žena je ravno tako prijazna, kakor moja mati, in vi ste ravno tako dober mož, kakor moj oče, pa tudi čisto enake brke imate kakor moj oče.“

Gozdar se nasmeje ter si dobrovoljno zavihne brke. „Če je pa tako, pa kar pri nas ostani, dečko. Jaz ti hočem biti oče, in moja žena bo ravnala s teboj kakor s svojim sinom. A ti nam moraš biti dober, poslušen sin, in ljubi svoje nove sestrice in nove bratce ter jim ne stori nič žalega. Slišiš — ti si odslej moj sin Anton!“ Deček je stal kakor lesen ter debelih očij gledal gozdarja, kakor da ga vpraša: ali je res to? Doslej so ljudje le grdo ž njim ravnali, in temu se je tako privadil, da je komaj verjel, da ga je gozdar vsprejel za svojega. In ko mu je ponudil svojo krepko desnico govoreč: „No, Anton, velja?“, se je deček razjokal veselja in podal dobremu možu malo svoj roko, njegovi

ženi poljubil roko, pozdravil tudi otroke, da celo najmanjšega, kot svoje brate in sestre. Kristijan in Katarina sta se silno radovala, da je smel Anton ostati pri hiši. „Sedaj bo še le prijetno,“ vriskal je Kristijan, „bomo vsaj trije, kadar se bomo igrali.“

Gozdar pa je resno nadaljeval: „Glej deček, kako Bog skrbi za te! Blagoslov tvojih dobrih starišev je nad teboj. Bog je uslišal molitev tvoje umirajoče matere in tudi tvojo molitev, ki si jo molil v gozdu ves tresoč se mraza v mrzlem snegu. Bog je vodil tvoje korake lesem in te pripeljal v našo hišo. Ako ne bi bil slišal našega petja, bi bil na svoji culici zaspal in zmrznil, in jutri bi te bil našel mrtvega v gozdu. Ravno v pravem času te je rešil Bog. V tej sveti noči, ko so bila naša srca radi rojstva Jezusovega najbolj ganjena neizmerne ljubezni božje do nas, v tej noči si zašel k našemu skritemu stanovanju, katero bi bil v tem gostem gozdu tudi po dnevi težko, težko našel. Bogu in njegovemu ljubemu Sinu, ki se je pred dobrimi 1800 leti tudi zate narodil to noč in tudi za te pozneje umrl, se moraš zahvaliti, da si spet pod streho in tudi preskrbljen. Celó svoje življenje tega nikar ne pozabi in bodi zato hvaležen svojemu Odrešeniku. Imej Boga pred očmi vse svoje žive dni in nikomur nič žalega ne stori.“

Anton je vse to obljubil rosnih očij. „O dobri Bog“, rekel je in pogledal proti jaslicam, „zvesto si izpolnil zadnje besede moje matere ter mi dal očeta in mater. Jaz pa bom tudi izpolnil nje zadnje besede prav zvesto, zlasti pa mi bo sveta četrta božja zapoved do mojih novih starišev.“

„Dobro, Anton, prav, dobro,“ izpregovori gozdar, „tako delaj in dobro se ti bo godilo.“ Gozdarjeva žena pa je dečka peljala v malo sobico, koder ga je že čakala snažna postelja. Kmalu je prav sladko zaspal in tudi ostala družina se je podala k počitku.

Komaj da se je zãsvital sveti dan, že so bili otroci zbrani krog jaslic. V teh praznikih in sploh v tem času, ko se niso mogli igrati pred hišo na prostem, bile so jaslice njih edino veselje. Skoro pa bi jim bilo letos to veselje dodobra skaljeno. Nek mlad gospodič plemenitega stanu — pisal se je pl. Trst —, ki je bil izreden prijatelj lova in zato večkrat zahajal k gozdarju, je prišel necega dne v sobo k otrokom. Zaničljivo se je smejal priprostim jaslicam in delal neslane opazke nad pobožnostjo gozdarjeve družine. Mogočno-prezirljivo je vprašal: čemu to?

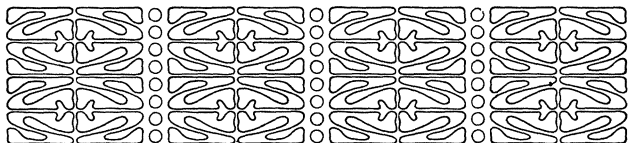
„Čemu?“ povzame gozdar. „Poglejte vendar skozi okno mladi gospod! Kaj ne, debel sneg krije zemljo, in drevesa se malodane lomijo pod njegovo težo. Nobene cvetice ni uzreti. Le tu na zmrzlih šipah blesté ledene cvetice. Sadna drevesa krog moje hiše niso obložena z jabolki in hruškami, tudi zelenja ni na njih. Vse veje in vejice prevlečene so s snegom ali srežom, od strehé pa vise debele ledene sveče. Ubogi otroci so tu v sobi zaprti kakor v kaki ječi in ne morejo pred hišo v tem mrazu in velikem snegu. Je li torej kaj napačnega ali nespametnega, če dobri skrbni stariši otrokom v topli sobi napravijo nekako pomlad? Zares, ta pokrajina v mali podobi

z zelenimi gozdiči, cvetočimi livadami in čredami ovac ter pastirji zraven so pač edino veselje otrok v mrzli zimi.“

„Pa to še ni vse! Glavna stvar je pač ta: Mi kristjani se v sv. božičnem času veselimo, ker se nam je v Kristusu pokazala človekoljubnost našega Boga v človeški podobi. In mi hočemo, da se tega veselja udeleže tudi naši otroci, v kolikor razumejo to skrivnost. Dobro vem, da so največji slikarji vsak po svoje vpodobili dogodka one sv. noči, in da te slike svet občuduje že stoletja. Sam sem na potovanjih videl take slike in bil kar zamaknjen. Zato vem, da so naše jaslice slaba, nepopolna podoba a ono radostipolno resnico o rojstvu Gospodovem ravno tako kličejo v spomin ko dragocene slike. Dragocene podobe tudi niso za otroke, saj jih ne razumejo. In stavim kar hočete, če bi bilo otrokom na izbiro: ali imeti tako imenitno podobo ali pa te priproste jaslice, da bi jaslic ne dali tudi za deset podob ne.“

„Pustite nam torej, plemeniti gospod, nam v gozdu bivajočim priprostim ljudem staro šego naših dedov in ne izpodtikajte se nad njo. Živo se še spominjam, kako so mi bile jaslice v otroških letih največje veselje, a tudi pravi blagoslov. Naj bi bile tudi mojim otrokom veselje in blagoslov!“

Tretje poglavje.

Vrta gozdarjeva družina.

Gozdar, ki je osirotelega Antona tako ljubeznjivo vzel za svojega sina, je bil vseskoz pošten in pravičen mož, ali, kakor se je sam izrazil, mož stare korenine. Bogoljuben in bogaboječ mož je bil, vsem ljudem dobrohoten in naklonjen, svojemu gospodarju, knezu, pa zvest in udan služabnik. Vrli mož le za las ni odnehal od pobožnih navad svojih starišev, niti za ped ni odstopil od tega, kar sta ga naučila dobri ded in skrbna babica.

Prvo opravilo novega dneva mu je bilo, da je z ženo in otroci skupno molil jutranjo molitev; ravno tako so končavali dan s skupno večerno molitvijo. „Kako naj ne bi,“ tako je modroval, „kako naj ne bi bile prve misli v jutru posvečene Njemu, ki nam vsak dan daje življenje, ki nas dan za dnevom nasičuje in napaja in obdaruje z vsem dobrim? Menim, da so tudi angelji ginjeni, če vidijo očeta in mater sredi svojih otrok klečati pred Bogom. In ko vsi, tudi najmanjši, povzdigujejo svoje roke k Bogu, da ga prosijo in za-

hvaljujejo, nebeški Oče pogléda na nje, in se li more zdržati, da ne bi jih blagoslovil?“

Ravno tako pobožno in spoštljivo je molil gozdar z družino pred jedjo in po jedi. Necega dne je prišel z lova ž njim tudi pl. gospod Trst. Ker je gospodinja ravnokar prinesla juho na mizo, ga gozdar vljudno povabi, naj prisede in ž njimi kosi.

Gospodič sede za mizo, ne da bi molil. Toda gozdar, ki ni bil strahopeten mož, marveč vsakemu povedal resnico, naj mu je bila ljuba ali ne, reče resno: „Ne tako, gospod! Divjačina v gozdu dela tako: pase se, a ne pogleda in ne vê, odkod da ima hrano.“ Gost ugovarja in meni, da molitev pred jedjo ni tako važna stvar. Gospodar pa ga zavrne s krepko besedo: „Vse, kar nas more storiti boljše ljudi, vse je važno. Bogoljubnost povsod in vsekdar koristi, nisem pa še videl dobrih sadov brezbožnosti, veliko pač slabih. Molite z nami, kakor se spodobi kristjanu in pametnemu človeku; ako ne, sva bila danes zadnjič skupaj na lovu. S poganom ne maram imeti opravka, tudi jesti nočem ž njim!“ Gozdar se je bil zares razgrel, a sedaj pristavi nekoliko bolj mirno: „Seveda Vi o tem nikdar niste razmišljali. Videli ste kake imenitne mlade gospode, ki so kar začeli jesti brez molitve, in posnemali ste jih dejal bi nehote in nevede; zdelo se Vam je, da boste tudi Vi na tak način postali imenitni. Pa, dragi moj gospod, če prav je vaše ime Trst, vendar ne smete biti trstu enaki, ki je votel in brez mozga, ter ga vsaka sapica premakne.“ Gospodič

vstane in moli, pa videlo se mu je, da ni molil iz pobožnosti in prepričanja, ampak le iz strahu, da bi ga sicer gozdar več ne vzel seboj na lov, a na lov je hodil tako silno rad.

Nikdar in nikjer pa ni bil gozdar tako zelo vesel, kakor doma med svojimi. „Čemu naj si veselja iščem zunaj,“ tako je navadno rekel, „ko ga imam doma več in ceneje.“ Ko je dokončal svoje delo, privoščil si je doma mero piva, a ob nedeljih in praznikih kupico vina, se zaupno razgovarjal s svojo ženo, ali pa otrokom pripovedoval mične, podučne, zabavne povesti. Če je bil posebno dobre volje, segel je po svoji harpi. „To je naš koncert in naša opera v dolgih zimskih večerih,“ je dejal včasih. Silno je ljubil godbo. V mladih letih je trobil na rog, a ker mu je zdravnik to prepovedal, se je začel pečati s harpo. Žena njegova je znala precej lepih pesmij in rad jo je gozdar spremljal na harpi. Tudi otroci so se kmalu naučili svoji starosti primernih pesmic, katere so kaj radi prepevali. Tako je bilo včasih v gozdarjevi hiši dosti petja veselih ljudi, kakor je tam v gozdu krog hiše obilo petja drobnih ptic.

Gozdarjevi otroci hodili so v šolo v Jesenov dol, koder je bila tudi župna cerkev. Kakor hitro so minuli prijetni božični prazniki, in so bila zasnežena pota le količkaj izhojena in dobra, morala sta Kristjan in Katarina spet v šolo dan na dan. Z veliko radostjo je pohajal v šolo naš Anton. Kmalu je prekosil vse svoje součence, ker je bil izvanredno priden, a mu je Bog tudi dal obilih in lepih darov. Ko se je gozdar proti večeru vrnil

iz gozda ter utrujen sedel v svoj naslonjač poleg tople peči, morali so mu otroci povedati, česa da so se ta dan naučili v šoli ter mu pokazati svoje zvezke. In kaj menite, kdo je vedel največ povedati? Anton. In čigavi zvezki so bili najbolj napolnjeni z dobrimi redi? Antonovi. V par tednih naučil se je gladko brati. Kadar je Anton bral po večerji iz kake knjige, so bili vsi najbolj zadovoljni. „Tako neprisiljeno in gladko bere,“ je dejala gozdarjeva žena. „Ko bi ne videla, da ima knjigo pred seboj, mislila bi, da ne bere, marveč da nam na pamet pripoveduje ono zgodbo.“

Veselja poln dan za otroke je bila vedno nedelja. Ta dan gozdar ni hodil na lov. Zato so bili otroci cel dan krog njega. Kakor o vsem drugem tako je imel gozdar tudi o nedeljskem počitku prave krščanske nazore, katere je izražal tako le nekako: „Šest dni služim z veseljem in neumorno svojega gospoda kneza; a sedmi dan, nedelja, je odmenjen najvišjemu Gospodu. Tudi ni preveč zahtevano, marveč prav naravno, da moji drvarji in logarji in lovci in jaz počivamo en dan, ko smo šest dni trdo delali.“ Gozdar in žena ter otroci šli so vsako nedeljo v jutro k božji službi v Jesenov dol. Tega pota so se otroci veselili že cel teden naprej. Pa je bila ta pot tudi res lepa. Sedaj se je vspenjala preko vrhov, gosto zaraščenih z visokim drevjem in gostim grmovjem, sedaj se je zopet vila po zelenih lokah, katere so obdajale z gostim mahom poraščene skale ter jih obkrožavali žuboreči srebrnopenasti potočki. V svitu jutranjega solnca so zeleneli ti gozdi in te

livade še posebno lepo, dejal bi prikupljivo so zeleneli, tako, da se je otrokom zdel gozd ob nedeljah lepši ko drugikrat. Ob delavnikih je pela tu neusmiljeno sekira, škripala so nenamazana kolesa pohabljenih voz po razdrtem kolovozu, čul si tu ali tam pok puške in vik smrtno-zadete živali, a ob nedeljah so le drobne ptičice neprestano žvrgolele svoje pesmi, katere je sedaj pa sedaj, kakor je ravno zavel veter, nadvladal glas zvonov župne cerkve, ki so mirno, veličastno vabili k službi božji. „Vse je tako mirno in tiho kakor v cerkvi,“ dejali so otroci.

„Da, slovesno in veličastno je kakor v kakem templju,“ je nadaljeval zgovorni gozdar. „Saj je pa gozd res tempelj Gospodov. Vsemogočni razpostavil je ta drevesa kakor stebre naokrog, njih vejevje pa je spletel v lepo zelen obok. Tla tega templja je pregrnil z mehko preprogo, v katero je vtikal in všil neštete, raznobojne cvetice. Bog je vsemogočen in neskončno dobrotljiv; tako nam tu oznanuje in kliče vse: tako oni mogočni, stoletni, v sivkast mah odeti hrast, kakor ta nežna lepo izrezljana šmarnica. Koderkoli se širi nad zemljo sinje nebo, vsepovsodi smo v templju Njegovega božjega Veličanstva. V tem templju narave, polnem nedosežne krasote, razodeva nam svoje neizmerne popolnosti, a v cerkvah, v templjih, ki so jih pozidale človeške roke, nam natanko nazznanja svojo voljo in svoje zapovedi. V stotisoč cerkvah se danes oznanuje nauk včlovečenega Sina Božjega in milijoni poslušajo Kristusa, ki nam govori po svojih poslancih. Zato pa, otroci,

prav pazno poslušajte v cerkvi na vsako besedo pridigarjevo in jo hranite v srcu.“ Taki in podobni pogovori so otroke pripravljali na pobožno, zbrano molitev v cerkvi. Nazaj grede pa so mu otroci pripovedovali pridigo, kosali se med seboj, kdo si je več zapomnil, ter jo drug drugemu izpopolnjevali.

Židane volje je bil gozdar v nedeljo pri obedu. Med tednom je često povžil svoje kosilo kar tam v gozdu sedeč na kakem porobku ali zleknjen v mehkem mahu. In dišalo mu je, ker je imel dobrega strežaja in izvrstno kuharico: delo in lakoto. A ob nedeljah mu je šlo posebno v slast, ne ker je gospodinja skuhala kaj boljšega, marveč ker je užival božje dari v sredi dragih mu oseb. Sam je delil jedi otrokom z veliko dobrohotnostjo in potrpežljivostjo. „Le jejte otroci, le jejte, da se krepite in očvrstite, a Boga ne pozabite, ki nam pogrinja mizo.“ Po kosilu je vodil otroke v gozd, jim razkazoval drevesa, učil jih poznati razna zelišča ter kazal vsakovrstne rastline, koristne in škodljive. Vmes pa ni pozabil otrok opomniti na to, kako je Bog tudi v najmanjših stvareh poskrbel za našo korist a tudi za naše veselje, ko je vse ustvaril tako lepo. Učil je deco brati iz velike knjige narave, v kateri je vsak list poln hvale in pričevanja o božji modrosti in dobroti.

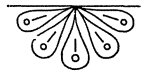
Kadar so prišli lepi pomladni in poletni večeri, pogrnila je gospodinja mizo pod košato lipo blizu hiše. In po večerji se je razlegalo v tiho mirno noč veselo petje gozdarjeve družine, tako, da so se tudi ptiči po vejah prebudili in po svoje pomagali tem dobrim, srečnim ljudem. Bilo

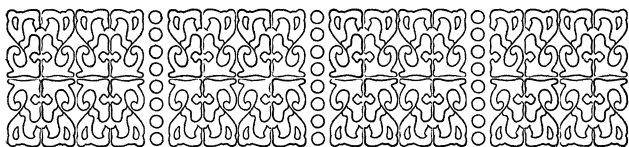
je zares lepo to priprosto neprisiljeno življenje v gozdu.

Da je bil Anton pri teh plemenitih in dobrih ljudeh res srečen in zadovoljen, pač ni treba povdarjati; saj so pod streho gozdarjeve hiše bivale najlepše čednosti: prava pobožnost in pridna delavnost, mir in sloga, ljubezen in zaupanje, red in zadovoljnost. V taki hiši bivati pač osreči človeka. „Kako dober mi je Bog,“ je dejal včasih, „saj me ni mogel poslati k boljšim ljudem kakor so ti gozdarjevi.“ Dobrega dečka pa je bila sama hvaležnost in postrežljivost do svojih rednikov. Ko se je gozdar zvečer vračal od svojih službenih opravkov, je že čakal Anton, da mu obleče sivo domačo suktnjo z zelenimi našivi ter mu natakne lahke domače čevlje mesto težkih škornjev. Gospodinji pa je prav pridno pomagal v kuhinji, prinašal ji je drv ali vode, šel iskat v vrtiček za kuho potrebne zelenjadi ali sočivja, in kar je že ravno bilo potrebno. In nikdar ga k temu ni silila, da, niti dosti ukazovati ni bilo treba, pridni deček ji je želje kar bral na ustnih in očeh.

Zlasti pa je bil v krepko podporo gozdarju. Le-ta je moral izgotavljati narise vseh gozdnih delov, ki jih je imel v oskrbi. Da so imeli ti narisi bolj čedno lice, izdeloval jih je z raznimi barvami in mnogoterimi okraski. V kot narisa je napisal ime gozda, ter potem naris obdal z večjem iz smrečjih ali bukovih ali hrastovih vejic, kakoršen je bil tisti gozdni del. Kmalu je znal Anton take narise prerisavati prav lično in natančno. Okraske pa si je sam izmišljeval in bili

so tako lepo narejeni, da se je gozdar kar čudil. Narisal je n. pr. hrast, nanj prislonil desko z imenom dotičnega gozda, spodaj pa mrjasec išče želodov. Ali pa je ime zarisal v kako skalo, na kateri rastejo lepe jelke, poleg pa počiva lep jelen. Kar je le imel Anton prostega časa, vedno je risal in slikal, sedaj živali, sedaj rastline, sedaj potoke in z mahom obraščene skale. Vsak prazen košček papirja mu je bil prav: ovitek kacega pisma ali odrezek papirja, brž je narisal ptiča, cvetico ali kako vejico. Lenobe ni poznal Anton in je ni pasel nikdar. Kakor da je njiju lasten otrok, tako sta ga ljubila gozdar in njegova žena. In otroci, ko so videli lep zgled Antonov, so bili veliko bolj poslušni, postrežljivi in delavni kot dosedaj.

Četrto poglavje.

Kako se je Antonu odslej godilo.

Gozdar je bil na lovu ustrelil dva kljunača. Anton ju je moral nesti v bližnji knezov grad Skalnik. Oskrbnik tega gradu je imel nekega gosta, za mu je gozdar poslal ustreljeni ptici. Spotoma je prišel Anton do necega vodopada. Kakor plaz snega se je valil razpenjeni potok preko visoke pečine, ob kateri so tu in tam stale visoke, temnozelenne jelke. Nedaleč odtod je sedel na porobku tuj gospod v temnovišnjevi obleki in risal vodopad. Anton gre tja, pogleda tujcu čez ramo in na glas vsklikne: „Oj kako lepo! Da, to se pravi slikati!“ Potem prosi tujega gospoda, da bi smel sliko pogledati bolj natanko. In tujec mu prijazno dovoli. „Zdi se mi,“ tako je govoril, „zdi se mi, da je ta kos papirja kos ogledala, v katerem se zrcali vodopad s skalami in drevesi v malem. Kakor srebro bistra in blesteča je voda,

ki šine iz skalne razpoke in se potem tako lepo razbije na tisoč kapljic in pen ob mahovitem skalovju. Pa kako lepo sveže zelen je ta mah po kamnih! Skoraj bi človek menil, da ga je mogoče utrpati! Ah, kako krasna je ta vitka jelka, kako skrbno napravljena tudi druga drevesa na okrog! Pa še jelena ste naslikali; iz potoka pije in kar vidi se mu, kako je skočen in brzonog. Jeleni, ki jih jaz slikam, so pa tako neokretni in trdi, kakor bi sedaj sedaj morali pasti po tleh. Kar ne morem jih narediti tako žive in čile.“

Silno je bila všeč slikarju odkritosrčna pohvala Antonova, nič manj pa mu ni ugajala njegova razumnost za umetnost. Smehljaje ga vpraša: „Torej si tudi ti majhen slikar, kakor se mi zdi?“ „Dosedaj sem mislil, da sem velik slikar, a vidim, da niti majhen slikar nisem,“ odgovori Anton prostodušno. Nato tuji slikar: „Pa bi vendar rad videl tvoje slikarije. Le čakaj, skoro te obiščem in potem mi jih pokažeš, kaj ne? Kdo pa so tvoji stariši in kje si doma?“ „Jaz sem sirota,“ odgovori Anton. „Gospod gozdar Zelenko pa me je vzel za svojega.“ „Si mu pač v sorodu? Nemara ti je stric?“ poizveduje slikar. „Ne,“ pravi deček, „ne, prav čisto nič mi ni v sorodu; popolnoma tuj in nepoznan sem prišel v ta kraj. Pa on in njegova žena sta me takoj vzela pod streho in imata me kakor svoje lastne otroke.“ „To je zares veliko!“ reče slikar. „Pa povej mi vendar, kako se je to zgodilo?“ In Anton je povedal svojo zgodbo, ki je nam že znana. Prav pazno ga je je poslušal tuji slikar, nazadnje pa rekel: „Goz-

darjevi so vsekako jako dobri ljudje. Pozdravi jih v mojem imenu in reci jim, da jih pridem jutri obiskat.“

Slikar, ki se je pisal Ridinger, je prišel pred par dnevi v knezov grad, da popravi in očisti nekaj zastarelih podob. V prostem času pa je iskal v gozdu lepih krajev, katere je potem risal in slikal. Na večer družega dne je obiskal slikar gozdarja. Oba sta bila vrla moža, ki sta se prav dobro umela in kmalu sta postala prijatelja. Slikar je hotel tudi videti Antonove risarije. Gozdarjeva žena jih je hvalila na vso moč. „Verjemite mi, to je nekaj izvanrednega,“ je pripovedovala slikarju. Anton pa je ves rudeč stal pri vri vratih in dejal: „Boste videli, gospod Ridinger, vse vkup niso nič prida.“ Ker je pa slikar le silil in silil, slednjič prinese Anton svoje izdelke. Prijazni gospod jih je pregledoval po vrsti prav pazljivo, le včasih je Anton opazil na njegovih ustnih lahek nasmehljaj. Marsikaj mu ni bilo prav, a splošno je bil vendarle zadovoljen. Ko odloži zadnji list, obrne s k gozdarju rekoč: „Zares, v tem dečku tiči slikar. Gospod Zelenko, prepustite mi dečka. Imeli boste ž njim kedaj veliko veselja.“ „Velja!“ vsklikne gozdar in moža si podasta desnici. „Saj sem itak že dolgo prevdarjal, kaj da bo iz dečka. Kmalu bo 14 let star in v šoli v Jesenovem dolu se ne bo naučil nič novega več. Da bi postal lovec, je prešibek in premehkega srca. Podedoval je več od svoje krotke, mirne matere ko pa od svojega hrabrega očeta, to se vidi čedalje bolj jasno. Ako menite, da bo postal dober slikar, ga

Vam rad izročim v nauk in oskrb. Koliko Vam bom plačeval zanj?“ „Kaj govorite vendar o plačilu!“ brani se slikar. „Vi ste mi dali prelep zgled, kako naj se zavzamem za sirotnega dečka. Plemenito delo vzbuja še druga dobra in plemenita dela, kakor se prižge pri sveči sveča. Zato ne govoriva o tem, to vse bo moja skrb. Kakor hitro dokončam delo v gradu, popelje se Anton z menoj v mesto, seveda če ga veseli in vse si bom prizadejal, da iz njega napravim umetnika.“

Anton je veselja kar skakal. Toda ko se je čez par dnij ustavil voz pred hišo ter je prišel slikar ponj, se je dobri deček silno jokal in se kar ni dal utolažiti. Še le beseda gozdarjeva je ustavila tok solza, ko je dejal: „Anton, ne jokaj. Saj mesto ni tako daleč. Večkrat te bomo obiskali, in tudi ti lahko prideš kako nedeljo ali kak praznik k nam. Saj res, skoro bi bil pozabil,“ obrne se k gospodu Ridingerju, „to si pač izgovorim, da nas sme Anton večkrat obiskati, zlasti pa, da sme vsako leto cele božične praznike ostati pri nas. To, upam, mu boste radi dovolili.“ „Iz srca rad,“ hiti slikar, „iz srca rad, in če dovolite Vi in Vaša žena, bom tudi jaz vsakokrat prišel ž njim.“ Nato so si podali roke, in Anton se je zahvalil svojim rediteljem prav prisrčno za brezštevne dobrote, ki jih je tu vžival v obilni meri. Kar ni mogel najti besedij, da bi se dosti zahvalil. Gozdar pa ga je še opomnil, naj bo svojemu novemu učitelju, ki mu hoče izkazati toliko dobroto, vedno poslušen in časti naj ga ter spoštuje kakor očeta. Še so mu voščili srečno pot otroci stoječ na pragu,

pa je že udaril voznik po konjih in odpeljala sta se, gospod slikar in njegov novi učenec Anton.

Vrli slikar je bil vseskozi mož beseda. Imel je izredno veselje nad darovitim, ukaželjnim in pridnim dečkom. Prav pogosto sta prihajala k gozdarjevim, da, po cele dneve sta ostajala tam in risala lepe kraje v gozdu. Slikar svojega učenca ni mogel dosti prehvaliti. „Da Vam rečem, gospod gozdar,“ je dejal kadar sta bila sama, „to Vam bo umetnik, kateremu jaz niti od daleč ne bom podoben.“

Preteklo je tako par let. Anton je vscvetel kakor vrtnica v gredici: krasen mladenič je bil. In spet je bil božič pred durmi, in spet sta prišla pod gostoljubno gozdarjevo streho gospod Ridinger in Anton. Enkrat po večerji je bilo, ko se pa slikarju ni kar nič mudilo k počitku, dasi so bili gozdarjevi otroci in Anton že zdavnaj v sladkem spanju. Gozdar je izprevidel, da ima slikar nekaj na srcu, kar bi jima rad povedal. Pa kar ni mogel začeti. Slednjič se vendar ojunači in začne: „Kar se je Anton mogel pri meni naučiti, se je naučil. Jaz mu ne morem več pokazati, česar bi ne znal. Treba, da gre po svetu, potovati mora, Italijo mora videti. Gotovo to ne bo malo stalo, a izplača se. Ne bi mogli denarja naložiti na boljše obresti. In stavim ne vem kaj, da bi tak denar nesel bogatih obrestij. Kar taka pot stane, tega pač en sam človek navadno ne zmore. Zato sem si mislil tako-le: Popolnoma na tuje stroške Anton ne bo potoval, si mora tudi sam nekaj prislužiti. Vendar pa potrebuje še vedno znatne pod-

pore, kajti imeti mora tudi zase prostega časa, da se izpopolni v umetnosti. Kar se mene tiče, bom mu pomagal kolikor le morem izdatno. Vaš zgled, gospod gozdar, mi je vzbudil trden sklep, da napravim iz Antona umetnika, in veljaj kar hoče. Dela, katera je izvršil dosedaj, so mi ljudje plačali prav dobro. Ta denar sem nosil v hranilnico in dam ga mu, kadar gre na pot. Pa manjka še velika vsota. Ali bi morebiti hoteli tudi Vi kaj določiti? Ne bo malo, a mislim, da treba začeto dobro delo tudi dovršiti.“ Ponudil je gozdarju desnico in čakal, da udari. Lepo vedenje in očitviden napredek v umetnosti, to mu je nad Antonom jako dopadlo. Tudi precejšnje premoženje je imel. Po strani pogleda svojo ženo, češ, kaj poreče ta. A ona mu prikima. Zato udari v desnico slikarjevo in pravi: „Bodi, če ona vsota ni večja ko moje premoženje, dam jo“. Potem so tako počez izračunali, koliko bi stalo to potovanje in sklenili so, da se Anton poda na pot prihodnjo pomlad.

Drugo jutro se je odpeljal Anton s slikarjem nazaj v mesto. Pri gozdarjevih pa se je sedaj pričelo nemirno, delavno življenje, pripravljali so vse potrebno za pot, katero je po njih sklepu imel Anton pomladi nastopiti. Gozdar kupil je raznega sukna in blaga, da bi svojemu rejencu preskrbel zadosti dostojne obleke. Pod streho je poiskal med staro šaro svoj potni kovčeg in ga dal na novo prevleči. Gozdarjeva žena in otroci pa so prav pridno šivali in pletli, kajti perila in nogovic se največ potrebuje in porabi, je rekla

gozdarjeva žena. Začetkom pomladi je prebil Anton še par dni pod gozdarjevo streho. Gozdar mu je dal veliko lepih nasvetov in modrih pravil za življenje, katerih ga je naučila dolgoletna izkušnja. Ravnal je ž njim jako ljubeznjivo, da, prav očetovsko, in sam mu je nabasal kovčeg. Kadar mu je žena podala kak nov kos obleke, da ga spravi v kovčeg, bil je Anton vedno zopet ginjen. „Oj koliko, koliko dobrot mi delite!“ je rekel. „Moji lastni stariši, ko bi še živeli, ne mogli bi toliko storiti za me.“ Kovčeg poslali so naprej na nekega znamenitega slikarja, kateremu je bil gospod Ridinger Antona priporočil. Le-ta je namreč hotel celo pot peš prehoditi. Kristijan, Antonov najboljši prijatelj, pa mu je še preskrbel malo potno torbico, v katero naj bi spravil najpotrebnejše stvari.

In tako je prišel dan odhoda ter ura ločitve. Po kosilu je hotel Anton odriniti in najprej iti v mesto k gospodu Ridingerju, odtod pa dalje v širni svet. Gozdarjeva žena je napravila dobro kosilo in še enkrat so vsi vkup obedovali; kdo ve, kdaj bodo spet? Bil je ta dan za gozdarjevo družino kakor mal praznik. Vse je bilo tako slovesno, a tudi ginja.

In gozdar je pogledal krog sebe, bilo je tako čudno tiho pri mizi. „Nikar ne žalujte, otroci moji,“ izpregovori, „in tudi, ti dobra žena, obriši si solze. Pač mora tako biti. Sinovi, ko so odrasli, morajo ven med svet; isto tako boste ve hčerke kmalu toliko stare, da boste zapustile očeta dom prej ali slej. Pa če prav nas ločijo hribi in

doline, v duhu ostanemo vedno združeni in zjedinjeni. Gotovo je vsako slovo žalostno, a tem bolj veselo je svidenje, naj bo že tu ali tam.“ S takimi in drugimi besedami je vrli mož kmalu pregnal žalost od mize. Velel je prinesiti steklenico najboljšega vina, kakoršnega si je sicer privoščil samo o velikih praznikih. Branili so se, ko jim je natakal dobre kapljice, a morali so piti. „Žalostnim daj vina,“ je rekel smeje se. Ko je bilo kosilo končano, poprime gozdar kozarec in pravi: „Anton, trčiva na srečen pot in veselo svidenje!“ „Dal Bog!“ pristavi žena gozdarjeva in tudi trči z Antonom in za njo drugi po vrsti. Vsem so igrale solze v očeh, najbolj ginjen pa je bil Anton sam. Kar nič več ni mogel zadržavati solz in rekel je: „O predobri stariši moji, kolike hvale sem Vam dolžan! Kaj bi bil brez Vas! Nikdar, nikdar Vam ne bom mogel povrniti, kar ste mi storili dobrega. Bog sam naj Vam bo plačnik. On naj mi pomaga, da Vam in svojim sestram in bratu pokažem svojo hvaležnost v dejanju!“

„Prav govoriš, Anton,“ povzame gozdar, „prav govoriš. Kar nič ti ne bom prikrival, veliko storimo za te, da, če pogledam svoje lastne otroke, dejal bi kmalu, skoro preveč.“

„Moja ljuba žena in jaz pač veliko ne bova več potrebovala zase. Precej sva že osivela, a do smrti nama kruha gotovo ne zmanjka. Toda če bode kedaj zadelo pomanjkanje moje otroke, tedaj, ljubi Anton, nikar ne pozabi, kako sva midva tebe otela pogube in tedaj jim moraš ti prvi pomagati. Daj mi roko, da hočeš res skrbeti zanje, ako bi

bili v bedi in pomanjkanju!“ Rade volje poda Anton desnico vrlemu možu in pravi: „Ljubi oče! Kako grozno nehvaležen človek bi pač bil, ko bi kedaj pozabil Vaših dobrot. Gotovo ne želim, da bi Vaši otroci kedaj trpeli pomanjkanje. A če bi se zgodilo, bo mi največja sreča in zadoščenje, pomagati jim in jih podpirati.“

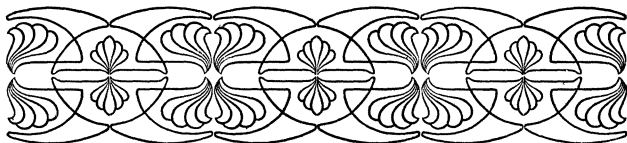
„Prepričan sem, da bi to storil,“ reče gozdar. „Toda ura ločitve je prišla.“ To rekši vstane in pravi ves ginjen: „Poklekni, ljubi sin, da ti dam še očetovski blagoslov.“ Anton poklekne. Gozdar upre oči kvišku, in bilo je v tem trenutku nekaj častitljivega in slovesnega v njegovem obličju, na njegovi postavi. Blagoslovil je mladeniča in rekel: „Spremljaj te Bog na vseh tvojih potih, obvaruj te greha in stori, da prideš zdrav in nepokvarjen nazaj pod našo streho.“ Mati in otroci, ki so stali poleg, roke držeč sklenjene k molitvi in oči polne solz, reko: „Amen.“ Gozdar potegne Antona kvišku, ga prisrčno objame in pravi: „Pojdi torej in Bog naj je s teboj. Imej ga vedno pred očmi in ne pozabi, da te povsod vidi njegovo oko. Pomni: predober si, da bi delal slabo. Slasti in užitki sveta pa niso vredni, da bi radi njih imeli težko vest. Ne pozabi, da nismo ustvarjeni za to ped časa na zemlji, marveč za večnost. Ogibaj se ne samo greha, ampak tudi prilike v greh. Zlasti pa ne imej opraviti z ljudmi, ki smešijo sv. vero naših pradedov in pošteno življenje. Še enkrat: Bog bodi s teboj!“

Sedaj se obrne k njemu tudi gozdarjeva žena vsa solzna: „Anton! Glej moje joka rudeče oči,

moja solz mokra lica. Radi teh solz ostani Bogu zvest, dober in pošten. Teh solz se spomni, če pride skušnjava nad te. Dosedaj si nam delal samo veselje, ne žali nas nikdar! Jokam sicer danes, a vendar mi je srce polno tolažbe. Ko bi pa kaj napačnega slišala o tebi, bile bi moje solze, solze grenke žalosti! Ne pozabi najinih prisrčnih opominov in besed svoje rajne matere in hodi z Bogom!“

Cela družina je spremila žalostnega mladeniča precejšen kos pota skoraj do konca gozda. Še enkrat so se poslovili in se razšli. Anton je korakal dalje in se često oziral ter mahal s klobukom v pozdrav gozdarjevi družini, ki je stala na istem mestu še dolgo potem, ko je bil Anton izginil za malim gričem.

Peto poglavje.

Božično darilo.

V tretjič se je povrnil sveti večer odkar je bil Anton z doma. Gozdar in Kristijan sta se vrnila nekoliko bolj zgodaj iz gozda kakor sicer. Bilo je jako hudo mraz. Skozi zamrzla okna se je prelivala večerna zarja v gozdarjevo hišo v vsej krasoti, in ledene cvetice so se svetile kakor biseri in dragi kameni. Zadovoljno je sedel gozdar v svoj naslonjač poleg peči ter pridno nalagal drva na ogenj. Vratic pa ni maral zapreti, ker dopadlo mu je, kako se je odsvit ognja širil po sobi, kmalu premagal zadnji svit zarje ter obseval do vrha zamrznjena okna in njih bajno blesteče cvetje do znotraj.

Kmalu vstopi gozdarjeva žena. „Ali je prišlo kako pismo od Antona?“ vpraša gozdar. „Ne,“ odgovori z žalostnim glasom. „To je pa res čudno,“ mrmra gozdar. „Za vsak sveti večer nam je gotovo pisal. In njegova dolga pisma so mi

bila največje praznično veselje. Zakaj neki letos ni nič pisal?”

Gozdar še ni bil izgovoril, kar vstopi poštni sel. V roki je imel pismo, a na hrbtu je držal nov zaboje iz jelkega lesa. Zaboje je bil jako širok in tako visok, da se je moral mož skloniti med vrati. „Tu notri je pač kako veliko ogledalo“, je rekla Katarina. Sel poda gozdarju pismo in prisloni zaboje na steno. „Pismo je pisal gospod slikar Ridinger, poznam njegovo pisavo“, pravi gozdar. „Kaj je neki to? Pa se vendar našemu Antonu ni primerilo kaj hudega.“ Ni mogel strpeti, da bi počasi prerezal ovitek, ampak kar hitro ga raztrga in hlastno prebere pismo ob svitu ognja v peči. „Čujte“, zakliče gozdar ves vesel, „Anton pošilja nam iz Rima podobo za božično darilo. Zvito podobo je poslal gospodu Ridingerju ter ga prosil, naj jo da napeti v lep pozlačen okvir in jo nam pošlje ravno za sv. večer. Gospod Ridinger piše, da je podoba zares izvrstno delo. Anton je pač vrl mladenič, kar objel bi ga, ko bi bil tukaj.“

„Katarina“, zakliče sedaj. „Prinesi vendar selu kozarec vina, da ložje počaka večerje. — Mislím, da se Vam bo prav dobro prileglo pri tem silnem mrazu“, reče selu, ki se je grel pri peči. Sel je hvaležno sprejel vino, a vljudno je odklonil večerjo. „V Jesenovem dolu imam sorodnike, in pri njih bi rad preživel sveti večer in božične praznike“, odgovori sel. „Kakor Vam drago“, pravi gozdar. Ko je sel popil in prejel precejšnje plačilo, se je poslovil in odkorakal v noč.

„Sedaj pa le sem, ljudje božji“, velí gozdar, zadovoljno se smehljajoč. „Pismu gosp. Ridingerja je priloženo tudi pismo našega Antona. To Vam hočem sedaj prebrati.“ „Le malo počakajte, dragi oče, hočem prinesti svečo“, velí Lizika in odhiti. „Imaš prav, bom vsaj ložje bral“, reče gozdar. Skoro se vrne Lizika s svečnikom v roki in ga postavi na mizo. Vsi sedejo krog očeta in željno pričakujejo, kaj jim je Anton pisal. Gozdar začne brati:

„Ljubi, dobri stariši! Pošiljam Vam božično darilo: sliko, katero sem slikal prav pridno. Pred-očuje novorojenega Zveličarja v jaslicah. Mnogo umetnikov mi je zatrjevalo, da je slika prav dobra. Želim, da bi Vas vse ta slika vsaj pol toliko razveselila, kakor sem se jaz razveselil jaslic, ko sem stopil prvikrat v Vašo hišo. Gotovo bi bilo Vaše veselje precej veliko.

„O, ko bi mogel s to sliko tudi sam potovati k Vam in Vam jo osebno izročiti! Sicer je ta dežela zares krasna! Sedaj v novembru, ko to pišem, imate pri Vas že zdavnaj zimo, in Vaša streha in hrasti in jelke, vem, da kar ječé pod težo snega. Tukaj pa še razveseljujejo moje oči drevesa, polna snežnobelega oranžnega in citroninega cvetja ter zlatorumenih sadežev. Vendar pa si želim nazaj pod Vašo tako gostoljubno streho k prostorni, gorki peči, koder sem, uživajoč Vaše dobrote, preživel najlepše ure svojega življenja.

„Tej Vaši dobrotljivosti se tudi moram zahvaliti, da bivam pod milim laškim nebom, da sem, če se smem tako imenovati — umetnik.

One Vaše jaslice, seveda kaj malo popolne in umetniške, izbudile so najprvo mojo nadarjenost za slikarstvo. Še sedaj jih vidim, to veselje otroških src, in četudi skoraj dan za dnevom gledam neprimerno lepše in veličastnejše podobe Jezusovega rojstva, me vendar nobena tako ne prevzame in navduši, kakor tedaj priproste jaslice. Ni jih pač lepših let, ko so blažena leta otroške mladosti. Vse stvari krog nas kažejo nam v nedosežni, zlati lepoti žar mladega jutranjega solnca. Škoda le, da so ta leta minula tako hitro!

„Pri Vas sem v duhu sedaj, ko berete to moje pismo in zrete mojo slikarijo. Ginjenega srca se spominjam, kako sem prišel na pol zmrzel v Vašo hišo, kako me je dobra mati okrepčala z gorkimi jedili, kako ste me usmiljeno sprejeli za svojega otroka, in kako so Vaši dobri otroci z menoj delili svoja božična darila. Vsega tega spominjam se še prav dobro! In zato poljubljam Vam in Vaši ženi, moji drugi materi, dobrotljive roke.

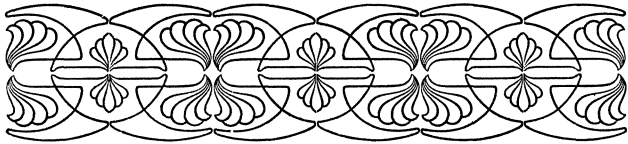
Objamem tudi brata in sestrici. Že sedaj se naprej veselim, kako Vam bom mogel čez par let ne samo v duhu iz daljave, ampak iz obličja v obličje povedati, kako sem iz vsega srca — Vaš hvaležni, Vas prisrčno ljubeči Anton. Rim, 15. novembra 1765.“

„To je pismo!“ vsklikne gozdar in si obriše solzne oči. „Karkoli sva dečku dobrega storila, je bilo še vse premalo. Upal sem od njega vedno kaj več, a toliko nisem pričakoval. Ne bil bi verjel, da mi bo napravil tako veselje. Pa, ve-

čerja nas čaka,“ reče smeje, „po večerji pa bomo pogledali podobo.“

„Ne, ne,“ zakličejo vsi ob enem, „sedaj precej! To nam je ljubši ko jed.“ Lizika pa pravi: „Bom brž še eno svečo prinesla, da bodemo podobo bolje videli.“ Kristjan je prinesel potrebno orodje in kmalu odprl zabojo. Nestrpno so čakali, da bi uzrli podobo. In ko so jo zagledali, niso se mogli dovolj načuditi. „O kako lepa je ta podoba! Kako krasne barve, kaki nebeški obrazi!“

Šesto poglavje.

Lepa podoba Jezuščka v jaslicah.

Gozdar je postavil podobo na mizico ob steni, poleg pa dve goreči sveči. Vseh oči so bile uprte v lepo sliko. Gozdarjeva žena je pobožno sklenila roki in dejala: „Zares, kaj lepšega pač ni mogoče! Zdi se mi, kakor da sem zares pri Jezusovih jaslicah. Kako ljubeznjivo, kako milostno nas pogleduje Božje Dete, kakor da bi nas vse hotelo blagosloviti in prisrčno pozdraviti. In Marija, glejte, kleči pri jaslicah ter gleda na Dete z nezrečenim veseljem; z eno roko objema Dete, drugo pa pritiska na svoje radostí razburjeno in sreče ginjeno srce ter vpričo milega Jezuščka popolnoma pozabi na revni hlev, v katerem prebiva. Sveti Jožef pa stoji za njo, globoko zamišljen in sklepa roki k vneti molitvi. Zares, častitljiva oseba je! Pastircem se priprostost in poštenost kar bere z obraza, in kako ponižno klečé pred jaslicami. Pa še angeljci tu na vrhu, kako nebeško so lepi! Kako lahko plavajo na nočnem

nebu! Vse pa obseva in razsvitljuje izvanredna svetloba, posebno sijaj okrog Jezuščka je nepopisno čudovit. Zares, kamenito srce bi moral imeti, kedor bi se tu ne veselil rojstva Gospodovega in mu ne prepeval čast in slavo z angeljskimi trumami.“

Gozdar dosedaj ni zinil ne besedice, marveč molče je ogledoval sliko v enomer. Slednjič izpregovori: „Imaš prav, ljuba žena! Ta sveta zgodba, tako lepo naslikana in v tako lepem okvirju, napravi na naše srce nek poseben utis, čim bolj jo ogledujemo. Bom poskusil tudi vam povedati, kaj najdem na ti podobi, in kako mi je pri srcu.“ Primaknil je svoj naslonjač bližje in se vsedel tako, da je prav dobro videl podobo, potem pa jame govoriti:

„Uprimo svoje oči preljubi otroci, najprej v Božje Dete, ležeče v jaslicah! Pa za nekaj časa nič ne mislimo na to, da je Bog, oglejmo si je najprej kot navadno človeško dete. Slabotno in ubožno, zavito v revne plenice, leži na slami in mrvih. S sladkim nasmehom je pozdravlja mati polna ljubezni in nežno skrbi, kako bi preskrbela to dete kar najboljše. Zvesti rednik sočutno gleda otroka in mater; vidi se mu, da ga je resna volja, z močno roko čuvati ju in preživeti z delom svojih rok. Zvest oče, ljubeznjiva mati in otrok, ki to zvesto ljubezen povračuje kakor hitro se zave pameti, to je najlepše kar na zemlji sploh more biti, je nekaj, česar se morajo radovati tudi angelji. To ljubko trojico, oče, mati, otrok — je Gospod Bog sam združil.“

„Predragi otroci, ko gledate to dete v jaslicah, vedite in domislite se tudi vi: tak slaboten otrok sem bil kedaj tudi jaz in nezmožen si pomagati sem ležal, kakor so me položili. Vsega hudega bi moral umreti, da se me niso usmilili dobri stariši. Toda z veseljem in zadovoljnostjo so sprejeli malega gosta, ker vse potrebno za njegov prihod je bilo pripravljeno. Moja mati me je zavila v prvo obleko, v plenice, ki jih je sama predla, belila in šivala. Noč in dan je mislila samo to, samo to skrbela, da bi mi ničesar ne manjkalo. Skrbno je čula ob moji zibeli, ko sem spal; marsikako noč ni zatisnila očesa iz zgoľ ljubezni do mene! Oče je tudi čutil materine skrbi in delal za oba. Tako mislite in se zahvalite Bogu, da vam je dal dobre stariše; kajti on, Vsemogočni in dobrotljivi, je iz ljubezni do vas v materino srce vlil nekoliko svoje neizrekljive ljubezni, on je dal vašemu očetu zvesto skrbno srce podobno svoji večni skrbi za vas. Bodite torej tudi starišem svojim hvaležni. Sin, hči, ki bi mogla pozabiti, kaj je mati zanjo prestala in pretrpela, kaj je zanje storil oče, da jih izredil, vzgojil, oblekel, tak sin, taka hči nimata več človeškega srca.“

„Sedaj otroci, ko smo si ogledali sv. družino, pogledjmo angelje, ki se zibljejo na nebu, in pogledjmo tudi živali v hlevu. To nam jako dobro razjasni namen in pa dostojanstvo človekovo. — Ozrite se še enkrat v mili obraz presvete Device, po katerem je razlita nebeška nedolžnost in neizrečeno nežna in skrbna materina ljubezni! Premislite sv. Jožefa, kako resen je častitljivi mož,

poln pobožnosti in možatosti! Poglejte to nebeško Dete, kako ljubko se smehlja njega obrazek in kakor zvezdice se svetijo njegove oči. Potem pa pogledajte tja oni dve kosmati živalski glavi — oslička in vola. Kako nespametno in brezčutno gledata pred-se! Samo na krmo mislita, samo hrane čakata, o čem višjem, boljšem nimata pojma. Niti prijazno nasmehniti se ne moreta! Če tako primerjate človeka in žival, ali se Vam ne zdi človek višje, popolnejše bitje? Kaj ne da? Zares, človek spada v vrsto višjih bitij. Najbolj surovi človek bi bil užaljen, ko bi mu rekli: nič boljši nisi ko vol pred plugom, nič boljši ko osel, ki nosi žaklje v mlin, potem pa enkrat v kaki jami segnije. Ne, človek je bolj angeljem podoben, ki poznajo svojega Stvarnika, se ga veselé in mu prepevajo čast in slavo. Človek je na zemlji edino bitje, ki tudi to zamore. V nekoliko je pač podoben živalim, a bolj soroden je nebeškim duhovom. Res, pride na svet jokajoč, mnogo mora pretrpeti in prestati predno stoji v cvetu let, pa hitro spet zvene kakor cvetka na polju in kakor žival strohni, njegova telesna, zemška podoba razpade v prah, a ne umrje nesmrten duh, ki je v človeku: angelj je odet s krvjo in mesom. Kakor hitro odpade ta odeja, je angelj popolen, če je le človek izpolnil svoj namen na zemlji in živel po volji svojega Stvarnika.“

„Prav umestno in primerno se mi zdi, da je slikar poleg večjih živali naslikal tudi jagnje in jerbas poln sadežev, katere so pastirci prinesli novorojenčku v dar in jih položili tja pred jaslice.

Človek je gospodar vseh drugih bitij na zemlji. Najmočnejše živali ukroti in služiti mu morajo; ovca mu daje volne in mleka; zemlja mu rodi najlepše sadeže. Le malo je Bog človeka zmanjšal pod angelje, ovenčal ga s častjo in slavo, postavil ga za gospoda nad dela svojih rok in mu vse položil k nogam.“

„Brez pomena tudi ni kraj, koder vidimo to Dete in njega stariše, uborne jaslice namreč in siromašni hlev. Človeku ni treba palače, da bi dosegel svoj namen tu na zemlji. Tudi v najrevnejši koči in pod najbolj raztrgano slamnato streho lahko zadovoljno živi in srečno umrje. Tu v hlevu vidimo le bēdo in pomanjkanje. Toda, da je človek zares srečen, vreden vse prave časti in resnično plemenitega srca, ni mu treba ne svile ne zlata, ne bleska ne srebra. Ravno v tem, kar je za človeka najiminenitnejše, Bog ni naredil nobenega razločka med ljudmi. Berašk hlev je stanovanje najsvetejših, najbolj srečnih in najbolj častitljivih oseb, ki so kedaj živele na zemlji.“

„Veselja in tolažbe polne so resnice, ljubi otroci, ki sem vam jih razlagal dosedaj. To je gotovo. Pa vse, kar sem govoril, velja le o tem, kar ima ta zgodba človeško-lepega na sebi. Najvažnejše je, da je to božje Dete iz nebes prišlo in je naš Odrešenik. Kajti Jezus Kristus, včlovečeni Sin Najvišjega, je prišel na svet odrešit in zveličat ljudi, ki so bili odpadli od Boga in svoje prvotne časti, ter se zato izgubili. Božja ljubezen do ljudi se je v njem vsem vidna prikazala; v njem vidimo Boga v človeški podobi. Bil je sicer rojen

v najgorji revščini, kot otrok je ležal v jasliah, na tem svetu ni imel toliko svojega, kamor bi bil položil glavo, in umrl je na križu kakor kak hudodelec. Toda brez vseh pozemskih pripomočkov, brez bogastva in orožja je s svojo božjo modrostjo, ljubeznijo in vsemogočnostjo prenovil obličje zemlje, razsvetlil in povečal človeški rod, ga otel pogube in tako dokazal, da je Sin Božji in Bog. Tudi to je na tej podobi prav lepo razvidno.“

„Glejte, krog in krog je noč; gosta tema krije nočno pokrajino: le od božjega Deteta izhajajoča luč osvetljuje vse s svojim svitom. Pri rojstvu Jezusovem je tako krila zemljo noč nevednosti in tema poganstva; v Jezusu Kristusu pa je svetu vzšla luč, ki razsvetljuje vsacega človeka, ki pride na svet. Ljudje so bili pogreznjeni v greh in zmoto, mnogi so bili po svoji surovosti podobni živalim v hlevu; da mnogi so se s svojimi sramotnimi grehi ponižali celo pod žival. A Kristus je vse, ki so zares verovali vanj, preobrazil v boljše ljudi, pre naredil jih v svetnike v človeški podobi. Kakor pa so bili ljudje nevedni in grešni, ravno tako so bili tudi bedni. Kako srečni pa so že ti ljudje, ki obdajajo njegove jaslice in se veselé njegovega rojstva! Marija, Jožef, pastirci: nobeden njih pri pogledu na novorojenega Izveličarja ne občuti, da biva v solzni dolini, vsak pozabi vse svoje gorje. On, ki je prišel na svet odrešit ljudi vse bede, prinesť jim pravo veselje in božji mir iz nebes, začinja s tem že pri svojem rojstvu. Vsem ljudem se glase še vedno angeljeve besede:

„Oznanjam Vam veliko veselje; rojen vam je Zveličar, ki je Kristus, Gospod.“

„Vsak človek sme priti k njemu. Pokazal in razodel se je najprej ubogemu priprostemu ljudstvu, pastirjem; revna je tudi njegova mati, njegov rednik je ubog rokodelec, ki si s trdim delom služi kruh. Že jaslice nam kažejo, da pred njim nič ne velja bogastvo, čast in posvetna modrost. Le ljudi dobre, svete volje hoče zbrati krog sebe, kakor: Marija, prečista Devica, Jožef, „pravični“, pastirji, ti pobožni možje polni strahu božjega in pravičnosti. Vendar pa tudi ne zapodi največjega grešnika, ki obžaluje svoje grehe in se hoče resnično poboljšati. Saj to že pomeni in naznanja ime božjega Deteta. Kajti Mariji je angel oznanil to božje povelje: „In imenuj njegovo ime Jezus!“ Zato je to povelje ponovil tudi Jožefu: „Imenuj njegovo ime Jezus, ker^o bo svoje ljudstvo rešil njih grehov.“ Grešni človeški rod naj postane njegovo ljudstvo, sveto božje ljudstvo. Zato so nad jaslicami Jezusovimi nebesa odprta. Hotel je ljudem zopet odpreti prej zaprta nebesa, na zemlji ustanoviti nebeško kraljestvo in tako zopet združiti nebo in zemljo. Tega se vesele sveti angelji božji, radujejo se in pevajo, hvalijo Boga na višavi in voščijo ljudem srečo k izveličanju, ki jim je pripravljeno v Jezusu Kristusu.“

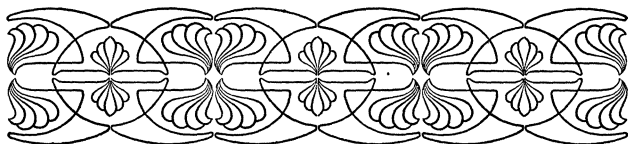
„Kar so angelji ob jaslicah oznanovali, to je Jezus Kristus izpolnil, če tudi sta mu delala hude ovire nevera in trdovratnost ljudij, čeprav je bilo za tako mnoge njegovo rojstvo in smrt brez sadu. Ustanovil je božje, nebeško kraljestvo na zemlji,

in njegovo delo je obstalo. Mnogi osvojevalci sveta so ustanovili svetna kraljestva; a niso dolgo preživeli svojih kraljestev, ali so jih pa še na lastne oči videli v razvalinah. Samo kraljestvo Jezusovo — pravo krščanstvo — razširjalo se je še vedno bolj in bolj ter obstoji do današnjega dne. Celi narodi so sprejeli njegovo vero, in kralji so dičili svoje krone z njegovim križem. Stare poganske razuzdanosti in hudobije, daritve ljudij in druge take stvari so izginile iz krščanskih dežel na svetu. Zraslo je nebroj cerkev in svetišč, v katerih ljudstvo moli pravega Boga ter posluša božje resnice in nauke. Krščanska ljubezen je oživila brez števila šol, sirotišnic, bolnišnic, ubožnic. Koliko otrok, revežev in bolnikov bi moralo brez teh dobrodelnih naprav poginiti zaradi nevednosti, grehote in bede! Milijonom je vera v Kristusa pomirila vest, nemirno radi prejšnjih grehov, in tako so postali po Kristusu boljši in plemenitejši ljudje. In če prav v naših dneh nevera in poguba vedno bolj prevladuje, bije zanj še vedno na milijone src ter najdejo v njem tolažbe in utehe za življenje in smrt. Še vedno se poganom oznanjuje evangelij, veselo poročilo o Kristusu, in divji narodi se spreobračajo k njemu, verujejo vanj, veselé se nebeških resnic ter se počasi navzemajo boljših navad in lepših šeg. Rojstni dan Jezusa Kristusa je zato najznameni-tejši dan svetovne zgodovine in po pravici so modri možje s tem dnevom začeli šteti leta in čase v človeški zgodovini. Vsaka letnica naj nas opominja, da je rojstni dan Jezusov, rojstni

dan luči in zveličanja in miru vsem ljudem, ki mu hočejo odpreti svoje srce, zares rojstni dan prave človeške sreče, razsvitljenja in požlahtnenja človeškega rodu. Zato pa se hočemo nocoj in jutri, preljubi otroci, zopet pokloniti Zveličarju in mu zajedno z angeljci pevati čast in slavo.“

Tako je svojim otrokom govoril ves razvnet modri, izkušeni mož. Ginjena je pristavila njegova žena: „Da otroci, to bomo storili, prav gotovo! Lepa podoba, ki nam jo je poslal Anton, je najlepše božično darilo, katero nam je mogel podariti naš dobri sin. Niti sam knez nam ne bi mogel dati takega božičnega darila. Le dobro si zapomnite otroci, kaj so vam oče govorili in povedali vpričo te podobe: če v tem duhu praznujete sveti večer, praznovali ga boste vedno veselo in srečno ter se spodobno zahvaljevali svojemu Zveličarju.“

Sedmo poglavje.

Gozdarju se godi kaj slabo.

Odkar je bil Anton odpotoval v Italijo, je živel vrli gozdar s svojo družino v miru in zadovoljnosti. Njegovi otroci so med tem odrastli: sin je postal čvrst, krepak mladenič, hčere lepe, cvetoče dekleta. Vsi so bili dobro vzgojeni in lepega, neomadeževanega obnašanja. Pri dobrem očetu pa se je vedno bolj oglašala starost, čim dalje bolj je čutil nje nadležnost. Mislil je resno na to, da bi službo prepustil sinu. Knez je prihajal vsako jesen na svoj grad Skalnik za nekaj dni in se tu bavil z lovom. Lov mu je bil po mnogih opravljenih najprijetnejša zabava in okrepčilo. Bil je dobrasrčen, prijazen gospod, ki je vsacega svojih služabnikov, tudi najzadnjega, rad poslušal in prijazno ž njim govoril. Ko je knez zopet prišel na imenovani grad, in se je lov v gozdu starega gozdarja izvrstno obnesel, stopil je knez k gozdarju, ga zadovoljno potrkal po rami, rekoč: „No, kako se vam godi, dragi moj gozdar?“

„Presvetli knez“, odgovori gozdar, „moj hrbet se je začel nekam šibiti pod težo let; rad bi svojo službo naložil na mlajše rame, če dovolite.“ „Pač svojemu Kristijan, ki tam-le stoji, kaj ne?“ pravi knez. „Izvrsten lovec je, a kar cenim še višje, na gozdarstvo se vrlo dobro razume. Gozdi so v najlepšem redu in dobro oskrbljevani, kakor sem se na lovu sam prepričal. Zanesite se, nihče drugi ne dobi službe. Naj ta kar začne službo opravljati. Ljubo bi mi pa bilo vsekako, če ga vi še nekaj časa nadzorujete in pridržite naslov gozdarja. Tudi najbolj pridni in najbolj nadarjeni mladi ljudje se radi prevzamejo in se polenijo, če pridejo zgodaj do kake dobre službe. Za me in za vas je dobro, če vsaj nekaj časa še ostanete gozdar.“

Gozdar se je knezu spodobno in ponižno zahvalil za toliko naklonjenost in še pristavil: „Še nekaj imam na srcu, presvetli knez. Moj sin bi se sedaj lahko prav primerno oženil — s hčerjo mojega prijatelja iz mladih dnij, že davno umrlega gozdarja Grma. Pred kratkim ji je umrla tudi mati in sedaj je deklica popolnoma osamljena. Revna je, res da, a pobožna, pridna. Sama nedolžnost jo je in skromnost.“ „Prav imate“, pravi na to knez, „in popolnoma sem zadovoljen s tem, da priden in pošten mož gleda bolj na nedolžno in čednostno srce, ko pa na denar in imetje. Z veseljem mu dovolim ženitev, ob enem pa mu zagotovim Vašo službo, kakor sva se domenila. Takoj ukažem, da dobi tozadevno pismo in potrdilo.“

Kristijan je z utripajočim srcem stal nekoliko oddaljen in čakal, kaj bo. Kar mu pomiga oče, naj gre h knezu. Ves vesel se je dobremu gospodu zahvalil, in tudi knez sam je bil oveseljen, ko je videl, da je osrečil nekaj ljudij.

Kmalu je bila poroka in svatba. Z mlado, krotko in prijazno ženo je prišel v hišo nov blagoslov. Mir in edinstvo sta bivala tudi poslej pod streho dobrega gozdarja. Stari mož je doživel še to veselje, da je ves srečen pestoval svoje vnuke, njegova že priletna žena pa se je kar pomladila, ko je oskrbovala in negovala mali zarod. Sestri se dotedaj še niste omožili, zato ste živeli doma in živeli vedno v najlepši slogi z ženo mladega gozdarja. Bili so vsi zares srečni.

A kmalu se je vlegel nad hišo temen oblak nezgode in nesreče. Izviralo je vse to iz necega dogodka, katerega je bil stari gozdar že skoro popolnoma pozabil.

Oni mladi gospod pl. Trst, ki je svoj čas skušal s svojim puhlim besedičenjem gozdarjevemu otrokom zagreniti veselje nad jasicami, in katerega je gozdar jemal s seboj na lov, torej ta gospod je mislil, da sme vse kar hoče. Sam in brez gozdarjevega dovoljenja je šel nekoč v gozd in vse brez usmiljenja postrelil, kar je srečal. In gozdar ga je zalotil ter mu dejal: „Strogo je prepovedano streljati brez dovoljenja; to delajo divji lovci in zato dobe tudi primerno kazen. Če vas lov veseli, dragi gospod, pridite k meni kakor dosihmal. Rad vas vzamem seboj in odkazal vam bom najlepše prostore, kjer potem lahko streljate

kolikor se vam zljubi. Toda sami ne smete nikdar več na lov v gozdu, ki je izroččen meni v oskrb; tega ne dovolim!“

Oholemu gospodiču pa se je grozno pokadilo, da ga je gozdar tako oštel. In nalašč, iz same trmoglavosti, je še hodil na lov. A spet ga je zasačil gozdar. To pot mu je vzel puško in dejal: „Bog ve, da tega ne storim rad. Pa moram. Ukazi so jako ostri. Če se pa še enkrat snideva na tak način, potem vas naznanim, no — dobro se vam potem ne bo godilo.“ Vestni in možati gozdar šel je tudi k staremu gospodu pl. Trstu in ga prosil, naj sinu prepove hoditi na lov. Stari gospod je bil sicer jako mehak ter je marsikaj in marsikaj sinu pregledal. Toda to pot je bil zares hud in razjarjen; bal se je namreč priti pri knezu v nemilost. Zagrozil je svojemu sinu, da ga ne bo več priznal za svojega, ako gre le še enkrat na lov; z gozdarjem pač sme iti, a drugače nikdar več! A mladi gospod kakor sicer nikdar tudi to pot ni ubogal očeta; je bil že pozabil pokorščine. Kmalu pozneje sliši gozdar strel v gozdu. Brž gre iskat, in res najde mladega gospoda pri ustreljenem jelenu. Sedaj ga je naznanil. Stari gospod pl. Trst je potoval sam k knezu in ga prosil milosti. Knez je rekel: „Po pravici in postavi bi moral vaš sin v kaznilnico. Za sedaj ga pomilostim. Toda če se drzne še enkrat kaj tacega, potem mora tja brez usmiljenja. To pač razumete, da si svojih svetovavcev in drugih služabnikov ne bom jemal iz kaznilnice.“ Tako je bila tedaj stvar poravnana.

Mladi prevzetni gospodič pa je od tedaj strupeno sovražil poštenega gozdarja, ki je storil le svojo dolžnost. Še sedaj po mnogih letih mu tega ni bil pozabil in le čakal prilike, da se znosi nad njim in zmaščuje.

Po kratki bolezni umrl je stari, dobri knez. Mladi knez in naslednik še ni bil polnoleten in je bil ravno na potovanju. Nastavili so zato varuhe in začasno vlado. Marsikaj v deželi se je spremenilo. Mladi gospod pl. Trst, ki je bil jako bogat in imel vplivne sorodnike, je postal kar hipoma nadgozdar, dasi ni bil zmožen za to. Z velikim sijajem je prišel v knezov grad Skalnik, kojega en del mu je bil odkazan za stanovanje. Bil je torej sedaj predstojnik dobrega gozdarja in je starega moža mučil neznosno. Venomer ga je karal ter mu oponašal to in ono. Naj si je gozdar prizadejal kar je hotel, ničesar mu ni mogel narediti prav in po volji.

Mladi knez je med tem prevzel vlado sam. Nadgozdar pl. Trst, ki je bil jako gladek, priliznjen in zgovoren ter lepega zunanjega vedenja, se je znal prav zelo prikupiti višjemu gozdarju, katerega je imel knez jako v čislih. Odslej je z gozdarjem ravnal še bolj ošabno in sovražno kakor prej. „Vi niste več za službo,“ mu je enkrat rekel; „predlagal bom, da nastavijo za oskrbovanje gozda bolj izvedenega moža.“ Gozdar reče: „Prav rad pustim svojo službo. Že davno bi bil to storil, ko bi bil dovolil rajni knez. Torej je moj sin gozdar!“ Zaničljivo se smejoč vsklikne nadgozdar: „Kako? Vaš sin? Kaj se vam meša? O tem ne vem ni-

česar.“ Gozdar se sklicuje na knezovo potrdilno pismo, katero je dobil njegov sin pred ženitvijo. „A, tisto pisanje mi je pač znano!“ In razložil je je prav zvito: „To je samo obljuba, če se bo vaš sin obnesel. A ni nič prida in za nobeno rabo. Si bom že sam izbral boljšega.“

Lahko si mislite, da je v zvesti službi osivelemu možu vskipela kri. Toda premagal se je, le solze ni mogel skriti, ki se mu je prikradla v oko. Mirno je rekel: „Ne bodite krivični, gospod nadgozdar! Vi še vedno mislite, da sem Vas jaz takrat razžalil, zato imate tem več vzroka, da mi ne delate krivice.“ Tedaj se je pa ta „plemeniti“ gospod razkoračil in bolj vpil ko govoril je nad gozdarjem ves rudeč dolgo pritajene jeze: „Kaj? Še sami me opomnite svoje tedanje surovosti? Sami me spominjate, da ste mi izkazali edino mladostno zabavo in me počrnili na dvoru? To je pa res lepo! Vi ste ošaben, neotesan človek. Že od nekdanj niste spoštovali višjih stanov in se pajdašili z berači. Saj ste dovolili svojemu sinu, da je vzel dekle brez denarja in imetja, pravo beračico, za ženo. In tistemu pritepencu, Antonu, ste razdali svoje lepo premoženje. Svojega lastnega premoženja niste znali oskrbovati, kako neki boste skrbeli za knezovo lastnino in blaginjo! Že vidim, midva ne bova mogla izhajati. Zato pa upam, da se bova kmalu ločila. In glejte, da mi ne pridete zlepa pred oči.“

To so bile besede plemenitega gospoda pač skrajno nedostojne. In gozdarja je na poti proti domu silno pekla ta krivica, storil je le svojo

dolžnost, in to oni imenuje surovost! „Pa naj reče nadgozdar kar hoče. Moji gozdi so v najlepšem redu. Če tudi me sovraži, storiti mi ne more ničesar. Bomo videli, kaj poreče preiskava!“ Dobri gozdar, dasi star mož, vendar še ni poznal človeške zlobe, in zato ga je tem bolj bolelo, ko jo je sedaj okušal v polni meri.

Domačim ni nič povedal, kaj sta imela z nadgozdarjem. Ni jim hotel brez potrebe napravljati skrbi. Pa komaj je bil prišel domu in počival v naslonjaču, stopi v sobo služabnik in prinese pismo od nadgozdarja. „Dosedanji gozdar Zelenko se po najvišjem naročilu odpusti iz službe radi starostne onemoglosti in odtod izvirajoče nesposobnosti. Gozd pa bo začasno do prihoda novega gozdarja oskrboval sosedni gozdar. V gozdu se odslovljeni gozdar od tega trenutka ne sme več prikazati s puško, niti streljati, sicer se mu puška odvzame.“ Tako je bilo pisano, a nič o pokojnini starega gozdarja, niti o njegovem sinu kot novem gozdarju.

Stari gozdar je odprl pismo in je prebledel, tresla se mu je roka, v kateri je držal pisanje. Pa kmalu se je zopet osrčil in je pismo prebral na glas svojim dragim, ki so bili slučajno vsi v sobi. Gozdarjeva žena in njeni dve hčeri ste strahu prebledeli. Mlademu gozdarju je šinila kri v glavo vsled jeze nad toliko zlobnostjo nadgozdarja. Mlada njegova žena je za hip kar obnemela, a potem udari v glasen jok. Ko so videli otroci, da njih mati joka, začeli so še oni, in po celi hiši je odmeval vik in jok in stok. Le častitljivi stari

gozdar je ostal miren in dejal: „Nič se ne bojte, stari Bog še živi! Ti stara mati, moraš najprej nehati jokati. Daj svojim otrokom in vnukom lep zgled zaupanja v Boga. Proti njegovi volji hudobni ljudje ne morejo nič opraviti. To poskušajo On pošilja in pripušča, vedel jo bo tudi obrniti na dobro. Torej: ne bojte se, in pogum velja! Bog je naš mogočni varuh. Ne bo nas zapustil, če tudi bi nas zapustil ves svet. On, dobri, bogati Oče nam svojim otrokom kruha ne bo odtegnil. Vanj zaupajmo in potolažimo se.

„Med tem pa“, nadaljuje, „tudi jaz ne bom držal rok križem, marveč storil, kar je v moji moči. Saj veli prislovica: Pomagaj si sam, in Bog ti pomore. Jutri odpotujem k knezu. Pravijo, da je ravno tako plemenitega in dobrega srca, ko rajni njegov oče. Poslušal me bo, četudi ima sedaj ob nastopu vlade dela obilo. Pravičen je in ne bo pripustil, da bi starega zvestega služabnika, ki je knežji hiši služil udano nad 40 let, kar tako postavili na cesto ter ga z otroci in vnuki pustili stradati. Ti, Kristijan, pojdeš z mano. Sedaj greva lahko oba z doma, ne da bi prosila odpusta pri nadgozdarju. Potovala bova peš. Jahati ali se voziti bi bilo za naše sedanje razmere predrago, pa tudi treba ni. Kar potrebujeva obleke, te bova že spravila v lovsko torbo. Le glejte, da bo jutri zjutraj vse pripravljeno!“

Davno predno se je zaznal novi dan, je že vstal stari gozdar in zbudil svojega sina: „Mi je predolgo čakati dneva; saj sveti mesec, pot pa tudi znava. Pojdiva!“ V potnih torbah je že bila

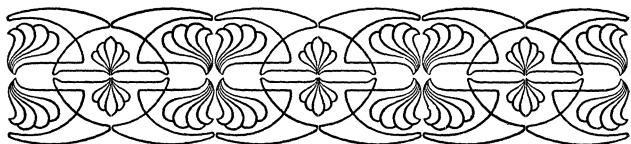
spravljena gozdarjeva lepša uradna obleka, malo perila in nekaj jestvin za na pot. Tudi zajutrek je bil že pripravljen. „In kedaj se misliš zopet vrniti?“ vpraša stara mati svojega moža. „Tega ti sam ne vem povedati,“ ji odgovori, „a pred osmimi dnevi težko.“ „Jutri štirinajst dni je sveti večer; do tedaj pač gotovo prideš, kaj ne?“ poziveduje dalje. „Če je volja božja pridem že jutri teden. Sicer pa naj se stvari zasučejo tako ali tako, sveti večer hočem praznovati z vami.“ „Dal Bog, in da bi bilo srečno tedaj,“ reče stara mati. „Med tem pa molite,“ še naroča stari gozdar, „in zaupajte v Boga. On bo vse prav uredil.“ Vsi so zgodnja potnika spremili do hišnih vrat. Bila je še noč, a mesec je svetil na jasnem zimskem nebu. Pogumno sta odkorakala moža v hudi mraz in temni gozd.

Družina je bila polna skrbij za potnika, zlasti za starega očeta so se bali. Minil je tako prvi teden; tolažili so se z upanjem, da kmalu prideta. Ko je pa potem prešel dan za dnevom, ko je nastopilo grdo, viharno vreme z neprestanim deževjem, tedaj so bili vsi prav zelo preplašeni in nemirni. „Kristijan“, tako so se menili, „že more mnogo prenesti, pa Bog ve, če ne bo omagal stari oče?“ Otroka mladega gozdarja tekala sta vsak hip pred vežo gledat, ali že gresta oče in stari oče. Toda ni ju bilo od nikoder.

Tako je preteklo štirinajst dni v skrbih in žalosti. Vrh tega pa je kmalu po odhodu obeh gozdarjev prišel nek lovec iz Skalnika ter prinesel uradno pisanje. Gozdarjeva žena si ni upala

pisma odpreti, a slutila je, da ni nič dobrega, kajti lovec je prav zaničljivo pristavil: „To je vendar preneumno, da gre stari mož s svojim sinom k knezu; gospod nadgozdar že ve, kaj dela. Onadva gotovo ne bosta ničesar opravila, in vrneta se s sramoto in škodo domu.“. Cela hiša pa je v teh dnevih neprestano in goreče molila, da bi potnikoma šlo vse po sreči, ter bi zdrava prišla domu. Tudi otroci so prav pridno molili, ne da bi jim bil kdo velel.

Osmo poglavje.

Žalosten sveti večer.

Tako je prišel sveti večer, a to pot jako žalosten. Danes se je stemnilo prej ko sicer. Nebo je bilo popolnoma prepreženo z gostimi črnimi oblaki. Vihar je besno divjal po gozdu in pripogibal stoletne hraste in visoke jelke. Vmes pa je snežilo in deževalo ob enem. V strešnem žlebu je ropotalo in šumelo, kakor da bi padal hudournik po skalah. „Moj Bog, moj Bog, kaj bo to?“ je tarnala stara mati in v enomer gledala skozi okno. „Ni jih, pa jih ni. Če ne prideta do večera, se jima je gotovo primerila kaka nesreča. Neizrečeno tesno mi je pri srcu. Ob takem vremenu bi niti psa ne spodil vun, ona dva pa tavata, kdo ve kje po slabih razmočenih potih. O da bi bila že tukaj, potem naj bo drugo, kakor že je.“

Ko je spet enkrat odprla okno in pogledala ven, zakliče: „Hvala Bogu! Vendar že enkrat prideta!“ Vsi hite brž pred vrata pozdravit toliko zaželjena moža, vsi ju obsujejo z enoglasnim

vprašanjem: „No, kako se vama je godilo v mestu?“ „Upam, da se bo vse dobro izteklo!“, pravi stari gozdar. „Gotovo ste imeli velike skrbi za naju. Sva pač dolgo izostala, to je res. Kajti jaz sem na potu oslabel, in zato nisva mogla naprej. Ko sem ozdravel, spet ni bilo mogoče dalje potovati, ker so reke in potoki vsled vednega deževja silno narasli, in spet sva se zamudila par dnij. No, pa da sva le zopet doma, hvala Bogu!“ Stopil je v hišo, se preoblekel in sedel v svoj stari naslonjač poleg peči. Njegova žena je prinesla steklenico vina, dva kozarca in svetilko. „Morata se nekoliko pokrepčati,“ je rekla, ko je nalila oba kozarca, „saj sta gotovo trudna in zato potrebna. Tudi večerja bo skoro gotova, le malo potrпита.“ Stari gozdar pa se je zadovoljno oziral po sobi in slednjič dejal: „Kako dobro in prijetno je vendar spet biti doma med svojimi dragimi, koder vidim vesele in prijazne obraze.“

Mladi gozdar je precej ko je prišel, stopil v kuhinjo k svoji ženi in ji rekel na tihem: „Slabo kaže; bržkone bomo izgubili službo.“ Seveda se je ta silno prestrašila, in brž je povedala skrivaj tudi drugim. Zato je pa stari gozdar začudeno gledal, ko se je naenkrat krog njega zbrala družina, vsa preplašena, žalost na obrazih in solze v očeh.

„Seveda, Kristijan, ti nisi mogel molčati! No, pa kar je, je. Prej ali slej bi se itak zvedelo. Vse vam povem, samo preveč žalostni ne smete biti. Saj nam je nocoj to noč rojen Zveličar: radi tega velikega veselja moram svoje male po-

svetne skrbi pozabiti ali si jih vsaj ne preveč vzeti k srcu.“

In začel je pripovedovati: „Ko sva prišla že pozno v noč v mesto, šel sem takoj k staremu gozdarskemu svetniku Milerju. To je pošten in značajan mož, sem si mislil; bil je kedaj moj nadgozdar in vedno moj prijatelj. Drugi svetniki, ki so me poznali, so bili že umrli ali pa so stopili v pokoj. Dasi se je tudi on zaradi starosti odtegnil službi, vendar mi more dobro svetovati. Tako sem si mislil. Res, plemeniti gospod me je sprejel jako ljubeznjivo in prisrčno. Povedal sem mu svoje težave in nadloge. Dejal je: „„Novi nadgozdar vas sovraži in črti, in ima tudi tu mogočne prijatelje. Vašo službo bi rad preskrbel nekemu mlademu človeku, ki je bil nekdam njegov sluga, in zato vedno piše najslabša poročila o vas in vašemu sinu. Bojim se prav zelo, da bo zmagal in vašega Kristijana pripravil ob kruh.““ Tako daleč vendar ne bo prišlo, sem rekel. Kaj pravite: ali bi ne šel k knezu samemu? „„Le pojdite,““ reče gozdarski svetnik. „„Jaz grem z vami. Toda ravno ob najneugodnejšem času prihajate. Gospod ima obilo posla. Ne vem, če vas bo sploh sprejel. Tudi k najvišjemu gozdarju in k gozdarskim svetnikom morate iti. Bojim se le, da ne boste nič opravili. Gospod pl. Trst je vas silno počrnil, one gospode pa preslepil.““ „Stari gozdarski svetnik je imel popolnoma prav. To je bila trnjeva pot! Najvišji gozdar me je sprejel jako hladno in me na kratko odpravil. Tudi pri drugih svetnikih se mi ni godilo dosti boljše. Le

temne obraze sem videl in marsikako trpko, grenko preslišal. Knež me ni vsprejel, ker je bil ravno najvišji gozdar pri njem. Naš nadgozdar je mene in Kristijana jako zvito počrnil. Toda tega vam ne bom razlagal na dolgo in široko, saj se gre za stvari, katerih itak ne umete. Kar moremo upati, je preiskava. A bojim se, da bodo preiskovali ljudje, kateri niso pravični in nam vseskoz sovražni. — Toda dosti teh pogovorov, to nas preveč užalosti. Nocojšni večer pa naj bodo vsi dobri kristjani veseli. Saj je sveti večer, božični večer. Razveselilo se bo naše srce če se spomnimo svojega Zveličarja.“

Pogledal je na sliko Jezusovega rojstva, katero je bil pred leti poslal Anton. Visela je nad mizo na zidu in bila zagrnjena z belim zagrinjalom, da bi se preveč ne zaprašila. Ljubeznjiva vnuka starega gozdarja, Francl in Klara, sta se že več tednov veselila božičnega večera. Njiju obrazki so se najprvo razjasnili, in veselo sta poskočila k stari materi. „Stara mati,“ je prosil mali Francl, „dajte, dajte, odgrnite lepo sliko in prižgite kakor lani, tudi sveče, da jo bomo boljše videli.“ „Vi stari oče,“ je rekla njegova sestra Klara, „pa nam boste zabrenkali na harpo, kaj ne?“ Midva z Francelnom bova pa zapela božično pesem, ki so jo naju mati naučili.“

„Dobro,“ reče stari oče; „bomo pa zapeli božično pesem, že zato, ker vidva tako hočeta. Prej pa še povejte, ali se je med tem, ko sva bila z doma, primerilo kaj posebnega?“ „Nič posebnega,“ pravi stara mati, „samo kmalu ko si

odšel, je prišlo tole pismo od nadgozdarja. Kaj bo neki?“ To rekši mu je pomolila pismo. On razgane — obledi — in reče, oči proti nebu povzdignjene: „Zgodi se Tvoja volja, o Gospod!“ Vsi se prestrašijo in ga pogledujejo, češ, kaj bo povedal. Stara mati spregovori prva: „Kaj pa vendar je?“

„Iz te hiše moramo ven,“ pravi, „da, mi bi niti ne smeli tu več bivati. Nadgozdar zapoveduje v tem pisanju, da mora biti ta hiša najpozneje do božiča izpraznjena in počedena, ker za praznike se preseli lesem novi gozdar. Če bi ga ne ubogali, grozi nam, da nas bodo odvedli sluge in hlapci. Čudno se mi zdi, da še niso prišli. Niti trenutek nismo več varni, da nas ne vržejo vun na cesto!“

„Moj Bog!“ zajoka žena mladega gozdarja, „sedaj v tej viharni noči? Le poslušajte, kako tuli vihar! Kako bije dež ob šipe! Kje pač bomo našli strehe in zavetja pred zimo?“ Sesedla se je na stol in krčevito objela svoja otroka. „Dobri Bog,“ je vzdihovala, „usmili se ti teh malih nedolžnih otrok.“ Nje mož pa je stal solznih očij pred njo in žalostno gledal svojo deco.

Tudi stara mati je vila roki in tarnala: „Na stare dni nas pode iz hiše, v kateri sem se rodila, v kateri so živel moj oče in stari oče — to je pač grozno! Raji bi umrla tu, ko pa zapustila svoj rojstni dom.“

Katarina je na tihem jokala, ravno tako Lizika. Stari gozdar s svojim častitljivim obrazom in z visokim, gladkim čelom, obrobjenim s ši-

vimi lasmi, je sedel dolgo nepremično, potem pa rekel mirno in vdano: „Da, predragi moji, vse kaže, da bomo morali zapustiti hišo. Ne vem človeka, ki bi nas vse hkrati sprejel pod streho. Zato se bomo pa morali ločiti! Upal sem, da bom sredi vas mirno užival svoje stare dni, upal, da boste vi vsi zbrani krog moje mrtvaške postelje, a Bog je sklenil drugače. Udajmo se v njegovo sveto voljo!“

Pogledal je svoja vnuka in dejal: „Srce se mi krči, ko se ozrem na ta jokajoča otroka. Pa Bog ima še boljše očetovsko srce za nas. Če nam pošlje kako nadlogo ali poskušnjo, ve zakaj to hoče in čemu bo to služilo. Tudi našo sedanjo revo bo obrnil na dobro. Ko je enkrat tako hudo, da hujše ne more več biti, potem že pošlje boljše dneve. Naši stari so nas iz lastne skušnje učili: kadar je sila največja, je božja pomoč najbližja. V tej sobi smo preživeli veliko lepih veselih svetih večerov, tudi današnji žalostni sveti večer nam je On poslal, zato ga sprejmimo radi.“

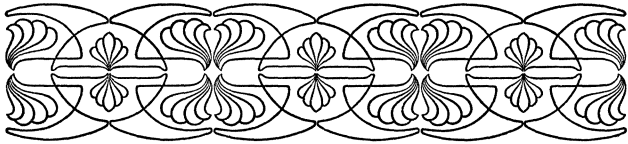
„Prav imaš, ljubi mož!“ je pritrdila stara mati. „Vse prepustimo Bogu in potolažimo se. Često sem mislila na to, kako hudo je bilo Mariji, ko je morala prenočevati v mrzlem hlevu, koliko hujše pa še le pozneje, ko je morala v temni noči tudi hlev zapustiti in bežati v daljno, neznano deželo. Gotovo je bila velika in močna njena vera, trdno njeno zaupanje, a vem, da je tudi ona jokala, ne toliko radi sebe, marveč radi Deteta Jezusa. Tudi Marija je poznala hude bolečine materinskega srca. Mora pač vsak človek

na svetu poskusiti kaj hudega, in nobenemu Bog ne prizanese s križi. Toda On, ki je Mariji v revnem hlevu, na hitrem begu in v daljni deželi pošiljal angelje v tolažbo, tudi nam ne bo odrekel tolažbe. Gotovo nam pošlje v pravem času pomoči!“

Kar naenkrat se čuje trkanje na vežnih vratih. „So že tu,“ pravi stari gozdar, „in nas bodo prepodili.“ Njegov šin skoči pokonci, pogleda po puški na steni in zavpije: „Le poskusijo naj koga izmed nas vreči vun!“ Prvega, ki se to drzne, —“

„Ne tako moj sin!“, svari stari oče, „ne izpregovori strašnih besed, ki jih imaš na jeziku! Bog varuj ustavljati se ali celo rabiti orožje. Bog je nad njimi in nad nami. Samo on je naše pribežališče in naša bramba. Če nas hočejo možje ven zapoditi, bomo jih skušali preprosi in pregovoriti. Ako to nič ne pomaga, gremo zadovoljno iz hiše in za to noč v ono duplino, v kateri smo se često skrili, če nas je na lovu prehitela nevihta. Zgodi naj se sveta volja božja!“ To rekši vstane iz naslonjača.

Deveto poglavje.

Nepričakovan obisk.

Spet se čuje trkanje, še in še, in vedno bolj silno. „Kristijan, pojdi, in odpri vrata,“ veli gozdar mirno. Kristijan gre. V sobi je bilo vse mirno in tiho. S strahom in trepetom so pričakovali, kaj bo. Skoro pa se prikaže med vrati lep, postaven gospod, zavit v temnozelen plašč in kučmo na glavi. Nihče ga ni poznal. „To je gotovo novi gozdar!“ mislili so si vsi in gledali prišleca. Zdelo se je, da se je neznani gospod sam prestrašil, ko je videl toliko objokanih očíj in bledih, preplašenih obrazov. Sedaj sname kučmo z glave, mirno še en čas postoji, potem pa reče: „Kaj me res nič več ne poznate?“ „Anton!“ zavpije Lizika. „Anton, je li mogoče,“ vikne tudi Katarina. „Kaj vam pade v glavo,“ pravi stara mati, „ta gospod je vendar dokaj večji in močnejši ko Anton.“ „Zares, Anton je,“ zatrjuje Kristijan. „Brate, kako vendar dojdeš k nam? Mislil sem, da si v Rimu!“ To rekši pristopi k njemu, da ga objame. A prehit

ga stari oče. Precej časa si je mel oči, počasi je pristopil bližje, potem pa se z razprostrtimi rokami vrgel Antonu nasproti, ga prisrčno objel in stisnil in v enomer ponavljal: „O moj Anton!“ Nato je Anton poln radosti pozdravil staro mater, brata, sestri, in tudi mlado ženo z otroci, katero je videl sedaj v prvič. Kakor so bili prej silno žalostni, tako močno so bili sedaj veseli. Nepričakovana radost je mahoma prepodila vse skrbi in vso žalost, kakor vzhajajoče solnce prežene meglo in temo.

Zdaj pa je začela stara mati: „Oh, Anton, ti ne veš, kako žalostni smo. Saj si še videl naše solze, ko si prišel v našo sobo. Čakaj, hočem ti povedati vso nesrečo.“ „Vse vem,“ reče Anton. „Vaše zadeve stoje jako dobro. Prihajam ravnokar od kneza. Pozdravlja vas, predragi oče prav prijazno.“

„Mene?“ zakliče stari oče začuden. „Kako si prišel k knezu? Tega ne razumem. Resnično, bojim se, da so to samo lepe sanje.“

„Nikakor ne, to niso sanje, ampak sama čista resnica“, odvrne Anton. „Le sedite v svoj naslonjač, dragi oče, in vi, ljuba mati, tu sem. Potem vam bom povedal vse prav natanko.“ Odložil je plašč, primaknil stol in hotel sestiti. Stara dva pa sta mu velela naj sede med nju, kakor da bi se bala, preslišati kako besedico iz njegovih ust. Vsi drugi pa so stali na okrog in radovedno pričakovali, kaj bo Anton povedal o svojem razgovoru s knezom. Anton pripoveduje:

„Naš sedanji premilostni knez je bil, ko je še njegov oče živel, na Laškem. V Rimu pa so enkrat razstavili slike mladih umetnikov na ogled. Tudi knez je šel tja, si ogledal slike, a izmed mnogih dopadla mu je posebno ena prav močno. Povedali so mu, da jo je slikal mlad slikar iz njegove kneževine, Anton Kroner po imenu. Mladi knez me je dal poklicati, me zelo pohvalil in občeval z menoj jako milostno. Vprašal me je, koliko zahtevam za to podobo, in velikodušno mi je plačal še enkrat toliko, kolikor sem povedal. Ker je hotel v Rimu videti najznamenitejše slike, moral sem ga večkrat spremljati, vozil sem se ž njim v enem vozu, da celo obedoval sem pri njem.“

„V tistem času pa je bilo v Rimu na prodaj več starih slik izvanredne lepote. Knez se je peljal tja si jih ogledat, in jaz ž njim. Pri onih slikah, ki so se mu prav posebno dopadle, vprašal me je, kaj mislim jaz o njih in jih sklenil kupiti. Bil je dan dolóčen, ko bi se imele prodati na javni dražbi. Knez pa ni mogel več tako dolgo ostati, moral je odpotovati domu in prevzeti vlado. Zato je naročil meni, naj mu slike kupim ter poskrbim, da pridejo nepokvarjene v njegove roke. Povedal je tudi, koliko smem največ dati za slike in mi dal izplačati dotično vsoto denarja. Lahko si misliti, kako zelo sem se potrudil ustreči knezu in ga zadovoljiti. Posrečilo se mi je slike nakupiti za precej manjšo vsoto, kakor mi je bil določil knez.“

„Ker sem si na Laškem že vse ogledal, kar more in mora zlasti slikar lepega videti in ker

je bila ravno ob onem času neka ladija pripravljena na odhod, vkrcal sem se z onimi slikami vred. Srečno sem prišel z dragocenim zakladom na suho. Tam sem najel za slike poseben voz, in da ne bi trpele nikake škode, peljal sem se sam poleg, dokler nismo prišli v knezovo prestolico. Takoj sem hitel na dvor in se dal oglasiti. Knez je bil ravno vstal od kosila in je bil v svoji sobi. Precej so me pustil k njemu. „Pozdravljeni na Nemškem“, zaklical mi je knez prav prijazno. „Kaj prinašate iz Italije dobrega?“ „Slike, katere ste presvetli izvolili naročiti, da jih kupim.“ „No in koliko teh ste kupili?“ „Vse,“ odgovorim. „Vse!“, zakliče knez oveseljen „to je izvrstno.“ Takoj je ukazal, slike vzeti iz zabojev in jih postaviti v neko dvorano, da si jih ogleda in določi, kam jih bodo obesili. Tudi jaz sem pomagal. Vse slike so bile popolnoma nepokvarjene. Knez je bil neizmerno dobre volje. Kajti ne samo rad ima lepe slike, marveč jih zna tudi ceniti po njih umetniški vrednosti. Izročim mu pobotnico za plačane podobe. „Saj ste veliko manj izdali, kakor sem vam bil dovolil,“ reče knez. Na to jaz: „Izvolite le zapovedati, presvetli knez, kje naj oddam ostali denar.“

„Pustite to,“ reče milostno. „Jaz sem vaš dolžnik. Če ste vi z menoj zadovoljni, sem veliko bolj jaz z vami. Toda — vi ste trudni daljnega pota. Potrebni ste počitka.“ In velel je, dati mi stanovanje v svojem gradu.“

„Necega večera sedim v svoji sobi. Kar mi pade v glavo, da bi šel obiskat starega gozdarskega

svetnika Milerja. Poleg kneza je bil to edini mož, ki sem ga poznal v knezovi prestolici, in jako dobro sem se še spominjal, kako vas je kot nadgozdar včasih prišel obiskat in bil vaš najljubši prijatelj, kaj ne oče? Vprašal me je, kako pridem sem. In povedal sem mu. „Pridete pa kakor nalašč, ravno ob pravem času,“ je rekel, in mi vse povedal, kako vas je počrnil novi nadgozdar, in kako ste vi šli k knezu, ne da bili kaj opravili.“

„Jaz sem hotel takoj zopet k knezu. „Kaj še!“ zavrne me gozdarski svetnik, „sedaj ne smete iti. Jutri zjutraj morate posebej za to prositi, da vas knez sprejme. Jaz pojdem z vami. Stvar je že toliko pripravljena, da nas bo knez gotovo uslišal.“ Kmalu drugo jutro naju je knez vsprejel. Jaz sem precej začel govoriti o vas, ljubi oče, in govoril sem prav prisrčno. Pripovedoval sem, kako sem prišel v vašo hišo in koliko dobrega ste mi storili. Pripovedoval sem prav na dolgo in široko. Gozdarski svetnik me je vedno opominjal, naj povem, kar imam na srcu, a knez je potrpežljivo poslušal in rekel: „Pustite ga, naj govori! Hvaležnost dobrega sina do svojega rednika mi dopade. Bomo že videli, kaj hoče povedati.“ „In začel sem govoriti o g. Trstu in sem naravnost povedal, kako in zakaj vam je sovražen, in da bi bil moral kot divji lovec v ječo, da ni bil rajni knez tako prizanesljiv nasproti njemu.“

„Nadgozdar je bil takrat mlad človek, in zato se mu je lahko nekoliko spregledalo,“ reče knez, „pa le nadaljujte.“ „Pokazal sem mu nato pisma, katera ste mi vi, ljubi oče pisali na Laško. Še po

noči sem jih bil poiskal v svojem kovčegu. In v vsakem pismu bila so za mladega kneza, ki je tedaj živel tudi na Laškem, vedno najboljša voščila. Knez je bral pisma, pa ne samo tista mesta, ki sem mu jih pokazal, marveč je prosil, da jih sme prebrati popolnoma od začetka do konca, kar sem mu rad dovolil. „Sedaj se spominjam,“ je na to rekel knez, „da ste mi o tem vrlem možu marsikaj pripovedovali že v Italiji. Mož, ki tako piše, in ki je vzgojil tako dobrega sina, ne more biti zanikarn in brezvesten mož.“ „Zato pa morate,“ pravim jaz, „zato pa morate, presvetli knez, nadgozdarja kaznovati, in gozdarjevemu sinu dati očetovo službo.“ Gozdarski svetnik me je pogledal silno grdo in rekel: „Kaj se tako govori s premilostnim gospodom? Knezu se vendar ne sme reči: Vi morate!“ — Knez sam se je smejal in dejal: „Tako hitro pa stvar spet ne gre, kakor vi mislite, mladi mož. Moram prej tudi nadgozdarja zaslišati.“ Potem sta šla z gozdarskim svetnikom k oknu in tam precej časa na tihem govorila. Nato sede gozdarski svetnik in začne nekaj pisati. Meni pa reče knez: „Umirite se in potolažite. Vse bo dobro.“

„Med tem ko je gozdarski svetnik pisal in pisal, razgovarjal se je knez z menoj o slikah. „Moj rajni oče mi je zapustil prav lepo zbirko slik. Radoveden sem, kako jih boste cenili. Vse slike pa bo treba nekoliko prenoviti in osnažiti. To delo pa nameravam izročiti vam. Ali ste voljni je prevzeti?“ „Z največjim veseljem,“ sem odvrnil, „pa prosim še le po božičnih praznikih. Na sveti

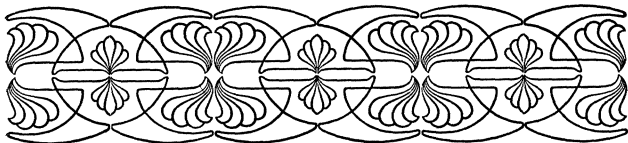
večer sem prvokrat videl svojega rednika; na sveti večer bi ga rad spet videl po dolgem času, zlasti ker vem, da je potreben tolažbe in mi bo po vaši milosti mogoče sporočiti mu veselo novico.“ „To se ume in je popolnoma prav,“ pravi knez. „Rad počakam. Le pojdite in izkažite dobremu možu svojo hvaležnost.“

„Gozdarski svetnik je bil ta čas spisal in je podal polo knezu. Knez je podpisal. „Pozdravite svojega dobrega rednika,“ mi še reče knez, „in recite mu, naj bo popolnoma brez skrbi,“

„Gozdarski svetnik me je spremljal v mojo sobo. „Kako ste vendar mogli tako prostodušno govoriti s knezom?“ mi je dejal. „Vedno sem vam odmigaval, a niste se zmenili za to. No, zaradi vaše ljubezni do rednika se vam to že more oprostiti. Tudi se meni zdi, da je ravna pot vedno najboljša pot.“ Vprašal sem ga, kaj je knez govoril ž njim in kaj mu je ukazal pisati. Pa sem ga moral precej dolgo prositi, predno mi je povedal zaupno: „Knez je rekel: Skoro bi me bili zapeljali v krivico. Tam leži odlok, s katerim se na mesto starega gozdarja imenuje novi, pa ne njegov sin. Meni pa se je stvar zdela nekoliko sumljiva in zato nisem še podpisal, dasi so me vedno dregali. Sedaj bom celo zadevo dal natanko preiskati.“ Kar pa je moral svetnik pisati, je bilo povelje nadgozdarju, nekako te-le vsebine: „Pre-svetli knez je izvedel, kako nedostojno ravna nadgozdar z gozdarjem Zelenkom, in to ga je zelo užalilo. Nadgozdarju se s tem naroča, naj do prihodnjega knezovega odloka pusti gozdarja in

njegovega sina popolnoma v miru, sicer ga zadene ostra kazen.“ To povelje moral je takoj nesti poseben sel nadgozdarju. „Mnogo mi je na tem,“ je dejal knez, „da ima pošteni stari mož čimprej mir.“ Gozdarski svetnik mi je tudi še naročil, naj vas pozdravim in vam rečem: „Preiskava, katero bo zapovedal knez, se bo za vas gotovo dobro izšla in vaš sin postane gozdar.“ Stari gozdar kakor tudi vsi drugi so si med tem večkrat brisali solzne oči. Sedaj vstane, objame Antona, odgrne zaveso izpred božične slike, hvaležno pogleda proti nebu in zakliče: „Zapojmo veselo angeljsko pesem: Slava Bogu na višavi in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!“

Deseto poglavje.

Božično drevesce.

Ko je Anton končal svoje pripovedovanje, je vprašal prav ljubeznjivo, kako se godi staremu očetu in stari materi. Z žalostjo je opazil, da sta se zelo postarala, odkar je odšel v Italijo. Njiju sive lase in obilne gube na licih so ga skoraj spravile v jok. Toda premagal se je, da bi ju ne žalil. Jako pa se je čudil in veselil, ko je videl, kako čvrsti so bili Katarina, Lizika in Kristijan.

Prijazno je poklical k sebi oba Kristijanova otroka. „Kako hitro vendar preteče čas,“ je rekel. Pred dvajsetimi leti smo bili Kristijan, Katarina in jaz otroci, kakor ta dva sedaj; Lizika še manjša.“ Prav z veseljem je opazoval oba otroka. „Kakšna božična darila pa sta dobila?“ ju vpraša čez nekaj časa. „Nič nisva dobila,“ odreže se mali Franci. „Nadgozdar nam je vse veselje pokvaril; to je pravi Herod.“ Mati ga je radi tega priimka precej pokarala. Mala Klara pa je rekla: „Anton, tebe je gotovo angelj poslal k nam. Si nam pa tudi

prinesel kaj božičnih daril!“ „Seveda,“ odvrne Anton, „seveda sem jih prinesel. Na vaju nisem pozabil ne. Samo toliko časa morata počakati, da pride kočija za menoj. Tam notri je vse.“ In otroka sta bila zadovoljna s to obljubo.

Pri večerji nato so več govorili ko jedli. Nenadno svidenje jim je vzelo vso slast do jedi. Otroke je kmalu obšel spanec in mati jih je spravila v posteljo. Vsi drugi pa so še dolgo bedeli. Govorili so to in ono ter obnavljali stare spomine. Slednjič reče Anton: „Otrokoma moramo jutri napraviti še prav posebno veselje. Napravili jima bomo božično drevesce. Kakor so namreč po nekaterih krajih jaslice v navadi, tako drugod božična drevesca. Kristijan, pojdi še nocoj v gozd iskat malo smreko; vem, da imaš rad svoje otroke, zato boš že to storil, kaj ne? Drugo imam s seboj. Kačijaža sem pustil v Jesenovem dolu, ker so konji skoro omagali, jaz pa sem peš prišel skozi gozd. Jutri zjutraj še pred dnevom pa pride kočija za mano z mojim kovčegom in vso drugo prtljago.“

Drugo jutro sta spala otroka še sladko in mirno, ko so imeli odrasli dovolj dela z božičnim drevescem. Mlado, lepo smreko z gostimi zelenimi vejami so postavili v kot.

Anton je odprl veliko škatljo, katero je bil pripeljal kočijaž. Notri je bilo vse polno samih takih rečij, ki morejo razveseliti otroško srce. Mala darila — lepo sadje, pisane sladčice, majhne jebaške z mandeljni — vse to je razobesil po vejah. Vmes pa je obesil vsakovrstne igrače in vence umetnih cvetic z raznobojnimi trakovi. Vse jè tako

lepo uredil, da je bilo veselje videti. Tudi nekaj svečic je prav pazno pritrdil, da bi lepo razsvetljevale božično drevo, a je ne osmodile in zapalile. Ko je bilo vse dogotovljeno, šle ste Lizika in Katarina poklicat otroke. „Toda prej ne smejo priti,“ reče Anton, „predno ne prižgem svečic in jih mati pokliče.“

Ko so otroci slišali o božičnih darilih, so bili hitro hitro umiti in oblečeni, kar nič jih ni bilo treba priganjati. Slednjič zakliče mati: „Pridite otroci!“ Hitro poskočita otroka v sobo, a mahoma obstaneta, tako ju je prevzel pogled na božično drevo, tudi govorila nista nič; nepremično in odprtih ust sta strme občudovala prekrasni blesk in sijaj. Jabolka, svečice, igrače, zlate hruške, zelene veje, pisani trakovi, vse se jima je zdelo kakor nekaj čarobnega. Nista vedela ali je vse to res, ali sanjata. Slednjič zakličeta oba hkrati: „Oj, kako lepo, kako krasno!“ Mali Francl pravi: „Tako lepega drevesa, ki bi po zimi imel toliko sladkega sadja, pa v našem gozdu ni!“ In Klara ga poučuje! „Taka drevesa rasejo samo v raju ali celo v nebesih, kaj ne mamica, Jezušček nam je poslal to drevo?“ „To ravno ne,“ odvrne mati, „saj kakor je drevo tukaj, ne. Vendar pa vama je Kristus, ki je nekdam ležal v jaslicah in je sedaj v nebesih, napravil to veselje. Ko bi nam ne bil rojen na božični dan, bi ne vedeli, kaj je to božično drevesce in kaj božična darila!“

Sedaj se oglasi stara mati in pravi: „Zares, star človek nikoli ne more občutiti tacega veselja kakor otroci. Nedolžni otroci so najbolj srečna

bitja na svetu; čisto in neskvatjeno je njih veselje. Bog vas ohrani dobre in nedolžne, ljubi otroci!“ K odraščnim obrnjena nadaljuje: „Veselje odraslih ljudij pa le prepogosto kali skrb, lakomnost, častihlepnost in druge strasti ali pa tudi pekoča vest. Zato je lepa in resnična ona beseda božjega Zveličarja: „Ako se ne izpreobrnete in ne postanete kakor otroci, ne pojdete v nebeško kraljestvo.“

Modri stari oče pa je poskušal razložiti pomen božičnega drevesca. Dejal je: „To mi je zares vseč, tako božično drevo. Naši dedje so bili razsodni in pametni ljudje, ker so hoteli ob različnih krščanskih praznikih otrokom napraviti vsakovrstnega veselja. Tako se prazniki otrokom priljubijo in polagoma začnejo razumevati vzvišene resnice same, katerih nas uče naši prazniki. Zato pa bo odslej v naši hiši vsak sveti večer božično drevo postavljeno. Če tudi ne bo tako krasno in bogato ozaljšano ko to, vendar bodo imeli otroci ž njim veliko veselje. Kako malo je vendar treba, da se zadovolji otroke: par jabolk, hrušk in zlatih orehov je dosti, če ni kaj boljšega. Tudi ne bo nihče skoparil, če se gre za to, da nam more to božično drevo tudi mnogo pomagati pri vzgoji otrok; tudi šibe nam ne bo treba tolikrat rabiti. Otroci, ki so enkrat videli božično drevo, so gotovo celo leto veselé nanje. In radi bodo ubogali, če se jim reče: Ako niste pridni, ne bo nič božičnega drevesca! In to je često boljše ko šiba.“

Stariši se Antonu niso mogli dosti zahvaliti za veliko veselje, katero je bil napravil njih otrokom

in vnukom. „Kaj bo to!“ je odvrnil, „to je malenkost in ni vredno, da bi o tem govorili. Pa tudi Vam, preljubi, sem namenil nekaj malih božičnih daril; upam, da jih boste vsprejeli.“ Odprl je kovčeg, ki je stal v kotu. „Ta kovčeg“, je rekel, „ste mi kedaj napolnili do vrha, ko sem se podal od vas v svet. Prav se mi zdi, da vam ga ne vračam popolnoma praznega.“ Stari materi je potem izročil dragocene kožuhovine in svilenega blaga, rekoč: „Dobrih otrok dolžnost je, skrbeti, da imajo stariši po zimi toplo obleko.“ Mladi ženi in dekletoma je dal lepega zelenega blaga za obleko, svilenih ovratnih rut iz Milana in drugega ženskega lepotičja. Mladi gozdar je dobil izvrstno puško dvocevko, katere kopito je bilo iz orehovega lesa in lepo vloženo s srebrom. „Vi, predragi oče,“ reče Anton staremu gozdarju, „ne boste več hodili na lov, ker vam treba počitka na stara leta. Potrebujete pa zato tembolj okrepčila. V onem jerbasu so steklenice z najboljšim starim renskimi vinom. Tu vam pa izročam primerno kupico.“ Pri teh besedah mu je podal srebrno kupico, ki je bila znotraj lepo pozlačena. Zunaj pa so bile pod vencem vrezane besede: „Svojemu ljubemu očetu Frideriku Zelenku v spomin na sveti večer 1750 izročil hvaležni sin Anton Kroner na sveti večer 1770.“ Stari gozdar je ves solzen objel Antona in kar besedice ni mogel spregovoriti. A sedaj mu hvaležni sin poda še mošnjo cenikov in pravi: „Glejte, ljubi oče, vi ste zame potrošili veliko denarja. Ne bilo bi prav, ko bi drugi vaši otroci in vnuki za to trpeli

škodo.“ Vrli mož se je branil vzeti denarje, a Anton mu reče: „Saj vam tega ne podarim, s tem le deloma poplačam stari dolg, katerega vam popolnoma itak nikoli ne bom mogel povrniti. Prav veseli me pa, da mi je radi knezove darežljivosti mogoče storiti, kar mi vелеva hvaležnost do vas.“ Sedaj se stari gozdar res ni več branil. Njegova žena pa pravi: „Kdo bi si bil mislil oni sveti večer, ko si prvič prišel v našo hišo, da nam boš kedaj napravil tako vesel sveti večer! S svojo besedo pri knezu si nas rešil velike nadloge in nam tako obilno povrnil, kar smo ti storili dobrega. Res, kdo bi si bil to mislil!“ „Vse to, mati, je storil Bog,“ odvrne Anton. „Pripeljal me je v vašo hišo, da je vas in mene obilno blagoslovil. Bodi češčno njegovo ime!“

„Toda sedaj mi dovoliti, da takoj odpotujem!“ Kar skočili so vsi kvišku pri teh Antonovih besedah in ga obsuli z vprašanji. Anton jih je kmalu pomiril, ko jim je razložil: „Popeljem se sedaj k gospodu Ridingerju. Tam bom še lahko pri službi božji, bom svojega izvrstnega učitelja z nepričakovanim obiskom gotovo razveselil ter ga jutri zvečer pripeljal sem. Ostale dni do novega leta pa se bomo potem skupaj poveselili.“ Vsem je bilo prav. Anton se je odpeljal. Drugi večer pa se je vrnil s slikarjem. Stara gozdarska hiša v temnem gozdu še ni zlepa videla tako veselih in srečnih ljudij, kakor so v onih dnevih bivali pod njeno gosto, z mahom poraščeno streho.

Kako se je Antonu godilo nadalje, dâ se povedati prav ob kratkem. Kmalu po novem letu

se je enkrat Anton pripeljal kar nenadoma, pa prav praznično oblečen. Prosil je starega gozdarja in njegovo ženo, naj mu dasta svojo hčer Liziko v zakon. Stara dva sta bila prav vesela in tudi Lizika se ni kar nič branila. „Ah, Lizika“, je rekla stara mati, „tedaj ko si na sveti večer dala Antonu lepo jabolko, pač nisem mislila, da te kedaj kot svojo nevesto popelje k altarju.“ Kmalu na to je bila svatba. Veseli so bili in vsi dobre volje, bil je pravi praznik za gozdarjevo hišo in družino. Anton pa si je kupil v kneževi prestolici lepo hišo in je imel kot spreten umetnik vedno dosti dela in naročil. V zadovoljnosti in slogi minevali so njemu in Liziki srečni, veseli dnevi, in nič ni kalilo nju sreče.

Prihodnjo pomlad je prišel knez nepričakovano v svoj grad Skalnik. Ž njim je prišel še stari gozdarski svétnik Miler in še nek drug gospod, ki se je razumel na gozde in njih oskrbovanje. Nadgozdar je bil jako pobit in si ni obetal nič dobrega, ko ga je knez kmalu po dohodu poklical predse. „Vi ste prekoračili moje povelje“, mu je dejal knez nevoljen. „Po Vaših poročilih zapeljan sem res staremu gozdarju vzel službo in sem hotel mladega gozdarja prestaviti na slabše mesto. Toda tega nikdar nisem hotel, da bi celo gozdarjevo družino pognali iz hiše tako nečloveško, kakor ste nameravali vi. — Toda pogledjmo sedaj najprej gozde.“

Nadgozdarjev oddelek gozda je bil v prav slabem stanu. „Na vaših listinah, ki ste jih pošiljali“, je dejal knez, „je bilo pa vse tako izborna,

vse tako lepo pisano in risano in slikano, da sem se kar čudil. A tu v gozdu je vse popolnoma drugače. Očividno je na marsikakem kraju v gozdu stalo več lesa, kakor pa je pisano v računih. Osleparili ste me prav grdo.“ Preiskava je pokazala, da je nadgozdar tekom časa neki bližnji livarni železa prodal par tisoč sežnjev lesa več, kakor pa ga je zapisal v račune. Seveda, živel je jako potratno in razkošno ter tako kmalu pognal svoje po očetu podedovano premoženje. Zakopal se je v dolgove, vrh tega pa še svojega kneza in gospodarja precej občutno ogoljufal. Knez ga je odstavil in obsodil, da mora povrniti storjeno škodo. Plemeniti Trst je sedaj živel v jako ubožnih razmerah na svojem malem, strašno zadolženem posestvu.

Gozd, katerega je oskrboval gozdar Zelenko, je bil v najlepšem stanu. Knez je bil izvanredno oveseljen. Sam je prišel k gozdarju v hišo, izrazil staremu možu svojo zadovoljnost, dal si predstaviti vso gozdarjevo družino in z vsakim govoril prav prijazno. Predno je zajahal svojega belca, katerega je pred hišo hlapec držal za uzdo, je rekel gozdarjevemu sinu: „Odslej ste vi gozdar: bodite tako zvesti in pridni, kakor vaš oče, in vesel vas bom.“ Potem pa se obrne k staremu gozdarju in pravi: „Res, precej ste že stari, a vendar niste tako opešali in oslabei, kakor je poročal nadgozdar. Vkljub svoji starosti ste še jako čvrsti; ne morem vas še torej odpustiti iz službe. Saj me razumete, če vam rečem: Zdravstvijte, gospod nadgozdar!“ ”